

ALMANYA'DA 'NATO'DAN ÇIKALIM' BULUŞMASI RUSYA'YA YAPTIRIM ATLANTİK DAYATMASI!

ALMANYADA yayın yapan Compact Dergisi, "NATO'dan Çıkılın - Rusya ile Barış" isimli bir konferans düzenledi. Rusya ve Almanya'dan birçok misafiri ağırlayan konferansa ilgi yoğundu. Doğu Almanya şehirlerinden Magdeburg'da düzenlenen etkinlikte Alman hükümetinin Amerikancı siyasetleri eleştirildi. Konuşmacılar, Almanya ve Avrupa'nın ABD'den bağımsız politikalar izlemesi gerektiğine vurgu yaptı. Rusya'ya karşı yürütülen düşmanlığa son verilmesi istendi.

'ABD ASKERİ ÜLKEMİZİ TERK ETMELİ'

Compact Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Jürgen Elsässer, Aydınlık Avrupa'ya konuştu. Elsässer, "Almanya, kalbine saplanan ABD üssünden kurtulmalı. NATO'dan çıkmalı" çağrısını yaptı. Antiemperyalist ve bağımsızlıkçı duruşu bir araya getirmek için çabaladıklarını söyleyen Elsässer, "Almanya, emperyalist NATO bloğundan koparsa çıkarlarımızı bağımsızca savunabilir." dedi.

■ Can Çakır'ın haberi sayfa 8'de

'Jeopolitik riskler' AB'de üretimi tehdit ediyor

Can Baydarol

AVRUPA Merkez Bankası'nın AB merkezli uluslararası şirketlerle yaptığı ankette, şirketlerin AB'den kaçma eğiliminde olduğu ortaya çıktı. Geçtiğimiz beş yılla kıyaslandığında, önümüzdeki beş yılda jeopolitik riskler nedeniyle AB'den ayrılmak isteyen şirket sayısında önemli artış yaşandı. Şirketlerin yüzde 40'ı, üretimlerini yurt dışına taşıyacaklarını ifade etti. Konuyu Avrupa Birliği ve Küresel Araştırmalar Derneği (AB-KAD) Başkanı Yardımcısı Dr. Can Baydarol, Aydınlık Avrupa için değerlendirdi. Baydarol, bu süreçte Türkiye'nin güvenli bir lojistik ve üretim üssü olabileceğine dikkat çekti. ■ Tolga Dişçi'nin haberi sayfa 4'te

EMEK - NAMUS - VATAN

Aydınlık AVRUPA

135.000
OKURA
ULAŞIYORUZ

SAYI: 136

12 Kasım 2023 PAZAR

GENİŞLEME RÜYASI AB'NİN KÂBUSU OLACAK

AB Komisyonu, '2023 Genişleme Paketi'ni açıkladı. Komisyon, Ukrayna ve Moldova ile tam üyelik müzakerelerinin başlatılmasını, Gürcistan'a aday ülke statüsü verilmesini tavsiye etti. Aydınlık Avrupa'nın görüştüğü uzmanlar, genişleme adımının Avrupa Birliği'nin sonunu getireceğini belirtiyor

AB KARŞITLIĞI HIZLA ARTIYOR

AVRUPA Birliği'nin Rusya ve Türkiye'ye doğru genişleme politikasını değerlendiren Uluslararası İlişkiler Uzmanı Öznur Küçüker Sirene, "AB, Rusya nüfuzunu kırmak için genişlemeye öncelik verdi." dedi. Tek Avrupa'nın olmadığını söyleyen Sirene, "Hızlı ve aşırı büyüme hayali AB'nin sonu olabilir." görüşünde.

AB'nin ABD'ye bağımlı olduğuna dikkat çeken Sirene, "AB, NATO'suz bir hiç. AB'nin kendine ait bir ordusunun olmayışı AB'yi NATO'ya dolayısıyla da ABD'ye bağımlı kılıyor." ifadelerini kullandı. Balkanların Avrupa hem de Asya için önemli bir bölge olduğuna vurgu yapan Sirene sözlerini şöyle sürdürdü: "Balkan ülkeleri AB için hayati önem taşıyor. Türkiye, Rusya ve Çin'in de aktif olduğu Balkanlar, tam anlamıyla AB kontrolünde değil. Bu coğrafyadaki rekabet önümüzdeki aylarda çok daha şiddetleneceği benziyor."

Öznur Küçüker

AVRUPA DURAKLAMA DÖNEMİNDE

YEDİTEPE Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Deniz Tansi, Brexit sonrası Avrupa Birliği'nin bir travma içerisinde olduğunu belirterek, "Genişleme siyaseti gerçekliğini kaybetti. Deyim yerindeyse Avrupa bir duraklama süreciyle karşı karşıya." dedi.

Rusya'ya yönelik yaptırımlardan en fazla Avrupa'nın zarara uğradığına dikkat çeken Tansi, "Rusya karşılığı kısa vadede bir konsolidasyon yarattı. Ancak bu durum Avrupa Birliği'ne değil ABD'ye yarar sağlıyor." açıklaması yaptı. Tansi'nin AB'nin geleceğiyle ilgili öngörüsü ise şu şekilde: "Ben Avrupa Birliği'nin içi doğru bir infiyak yaşadığını düşünüyorum. Özellikle de Brexit sonrası. AB'nin zaman içerisinde ekonomik birlik yönü ağır basacak ama stratejik bir yön verici olmayacak. ABD'nin vesayeti altında kalacak." ■ Meral Akkaya'nın haberi sayfa 3'te

Deniz Tansi

Filistin'e destek çığ gibi büyüyor

HÜKÜMETLERİN yasaklarına rağmen Avrupa ve ABD'de milyonlarca kişi alanlara çıktı. Avrupa'nın her ülkesinde Gazze'deki katliamlara ses çıkarmanın "terör" e destek anlamına geleceği ilan edildi. Ancak halkların görüşü bu yönde olmadı. Milyonlar emperyalizm ve Siyonizme karşı Filistin'e destek olup sesini yükseltti. ABD'nin başkenti Vaşington'da ilke tarihinin en kalabalık gösterilerinden biri yapıldı. İngiltere'den Yunanistan'a, İsveç'ten İspanya'ya Avrupa'nın dört bir yanında Filistin'e destek eylemleri yapıldı. ■ Sayfa 9'da

İngiltere'den sabit coin hamlesi

İNGİLTERE Merkez Bankası (BoE) ve Birleşik Krallık Mali Davranış Otoritesi (FCA), sabit coinlerin düzenlenmesiyle ilgili önemli iki rapor yayınladı. Merkez bankaları tarafından piyasaya sürülen paralara dayanan sabit coinlerin, ödemelerde daha yaygın kullanılması ve kötüye kullanımların engellenmesi amaçlanıyor. Aydınlık Avrupa'ya konuşan ekonomist Serhat Latifoğlu, blok zinciri teknolojisini kullanan sabit coinler, bir otoritenin güvenilirliğine dayanabileceğini ve bu açıdan düzenlemelerin doğru olduğunu ifade etti. Latifoğlu, uzun süredir görüşülen düzenlemelerle ilgili Türkiye'den de yeni bir hamlenin geleceğini söyledi.

■ Toyga Dişçi'nin haberi sayfa 4'te

'Çocuğunuz ekranın esiri olmasın'

"ÇOCUKLARIN saatlerce ekran karşısında kalması gelişimlerine zarar veriyor" bu durum yapılan sayısız araştırmayla doğrulandı. Elbette teknolojinin bu kadar geliştiği bir dünyada dijital araçlardan kaçınmak zor. Uzmanların bu konuda önerileri var. Aydınlık Avrupa'nın sorularını yanıtlayan Dr. Ayşe Devrim Burçak, çocukların ekran karşısında ne kadar kalması gerektiğini açıkladı. Burçak'ın anne ve babalara tavsiyesi ise "Çocuklarınızla zaman geçirin" şeklinde oldu. ■ Meral Akkaya'nın haberi sayfa 5'te

Orwell'in aldatmacası

ORWELL'İN 1984'ünü doğru anlamak için eserin doğduğu somut tarihsel ve toplumsal şartlar göz önünde bulundurulmalıdır. Orwell'in yaşadığı dünyayı ve o dünyadaki hakim eğilimleri çözümlenmeden eserin somut tarihsel anlamını ve böylece özünü anlamak mümkün değildir. Orwell'in eserini en çok etkileyen şey, 2. Cihan Harbi sonrası Soğuk Savaş atmosferi ve Orwell'in anti-Sovyet tutumuydu. Orwell'in 1984'ü bir politik broşürdür ve böylelikle Batı'nın Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne karşı bir Soğuk Savaş propagandasıdır. ■ Ljubodrag Simonovic'in yazısı sayfa 7'de

BBC

Uygur ellerinde Urumçi ve Turfan yollarında....

NE at sırtında dağları aştık ne de aylarca yollarda kaldık ama Batılı gezginlerin 19.yy ortalarında yaptığı keşif gezilerinin küçük bir bölümünü biz de yaptık. Eski gezginleri okuyup yazarken onlara çok önemmiş, deve kervanlarıyla yapacak bir yolculuğu hayal etmişik. Öyle olmadı. Kendimizi İstanbul'dan Urumçi'ye giden uçakta buluverdik. 6 saat süren yolculuğundan Urumçi'ye indik. Saatlerimizi 5 saat ileri aldık. Artık Çin'in kuzey doğusunda Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin başkenti Urumçi'ye gezmeye hazırız. ■ Tülin Uygur'un yazısı sayfa 6'da

Biden dış politikasında öngörülemeslik

TRUMP: "Onlarca yıldır hiç yeni savaş başlatmamış ilk ABD başkanı olmaktan özellikle gurur duyuyorum." Şimdiden kızışmaya başlayan seçim ortamında son anketler Trump'a o vereceklerin yüzde 81'inin yoksullaşma, yüzde 73'ünün göçmen sorunu ve yüzde 55'inin de Biden'ın dış politikasına tepkiden dolayı o vereceğini gösteriyor. Amerikan halkında 2015'ten beri, savaşlara ve göçmenlere para çarçur edildiğinden dolayı halkın yoksullaştığı görüşü oldukça yaygın. ■ Ali Develiğolu'nun yazısı sayfa 10'da

İlaç şirketleri AB dışına kaçıyor

Dr. BERNA BRIDGE
100. yılımızda
Ata'mızın gücü

TULIN UYGUR
Yabancıların gözünden 10 Kasım
1938 ve Mustafa Kemal Atatürk

Dr. Berna
BRIDGEOXFORD'DAN
bernabridge14@gmail.com

GÜN geçtikçe Atamızın ve Cumhuriyetimizin değeri daha da çok anlaşılmalı başlandı. Bir yanda arada bir münferit Atamızın karalama şeklinde çirkin hareketler dense bile bu yıl Cumhuriyet Bayramı, 100. Yılıymız bir sel gibi kutlandı, münferit değil. Eline bayrağımızı alan tören alanlarına koştu. Sosyal medya her geçen gün Atamıza, laikliğe, Cumhuriyetimize daha çok yer ayırıyor...

Bölgemizdeki iç ve dış tehlikeler, çatışmalar, gerginlikler büyütüldükçe Atamızdan, dedelerimizden bize miras bırakılan güzel Cumhuriyetimizin değeri çok daha iyi anlaşılıyor. Bunu kaybetmeye olasılığı herkesi kaygılandırıyor, harekete geçiriyor. Bu bağlamda ordumuza olan güven, sevgi ve saygı da katlanarak artıyor. Ne kadar sevindirici...

100. yılımızda Ata'mızın gücü

Ülkemize düşman zihinler ordumuzu değersizleştirmek için ona, değerli subaylarımıza yapmadıklarını bırakmadılar ama hiçbir şekilde başaramadılar. Halkın Atatürk'ün ordusuna olan sevgisi, saygısı, güveni hiç azalmadı, değerli Atatürkçü subayların onurları zedelenmedi, tersine arttı. Mehmetçiklerimiz yine eline kına yakılıp dualarla yollanıyor...

Atatürk'ü yok sayan veya aleyhinde konuşan, yazan çizilenler de geri adım atmaya başladı, herkes Atamızın mirasının ne kadar vaz geçilemeyecek bir değer olduğunu gördü, görüyor, görecek. Vatansız herkes zaten her zaman gördü, görüyor ama diğerleri de görüyor artık. Çıkar peşi koşanlar ise rüzgâr nereden esiyorsa oraya yönlenecekler, bunlar her toplumdaki kişiler...

Şimdi bizlere düşen hata yapmış, bir nedenle Atamızın ışığından başka yöne savrulmuş ancak şimdi tekrar Atamıza dönmüş

kişilerin yaptıklarını başlama kalkmak, onları aşağılamak yerine onları kucaklamak, kabul etmek. Bu vatan hepimizin. Her şeyden çok birlik beraberliğe gereksinimimiz var. "Neden geçmişte öyle yaptın" yerine gelene "Hoş geldin" deme zamanı... Kurtuluş Savaşı ve takip eden devrimleri-

mizle, laik, çağdaş duruşumuzla Türkiye tüm İslam coğrafyasına öyle güzel bir örnek ki. Örneğin, ne zaman bir Pakistanlı ile tanışsam onlardan laik, çağdaş Türkiye ve Atatürk övgüsü duyanım. Geçenlerde bir Bosnalı ile tanıştım, yine aynı güzel tepkiyle karşılaştım. Sevilen, imrenilen bir ülkemiz Atamız sa-

yesinde ve bunu böyle tutmalıyız...

Olumsuz bakıp, yapılan yanlışları dile getirip ülkemizin ve kendimizin moralini bozmak yerine olumluyu görmemiz gerek. Atamızın yerleştiği değerlerin ne kadar kalıcı olduğunu, kim nasıl silmeye çalışırsa çalışsın silmeyeceğinin tanığı olmak bizler için ayrı bir gurur. Bu süreçte bir an olsun onun izinden ayrılmamızın, hayatı, vatani böyle net görebilmemiz de bir gurur...

Bunun dışında kalmış, belki esen rüzgârların korkusundan Atatürk dememiş, çok dik duramamış, belki bilinçli olarak Atamız ve onun devrimlerini kalbimize itmiş ama sonra hevesini alınca, karşı tarafı görünce pişman olmuş, hatasını anlamış, Atamıza dönmüş herkesi bağımıza basmanın zamanıdır. Olgunluk ve vatan bunu ister. Kavgaı uzatma, başa kakma, "Ama bir zamanlar sen şöyle demiştin veya şöyle yapmıştın" demek yerine "Ne güzel senin Atamızın anladığını görmek" demek zamanıdır. Olumluyu görme zamanıdır. Atamızın gücünün bir defa daha kanıtlanma zamanıdır...

Bir 10 Kasım'da daha Atamızın sevgi ve saygıyla anıyoruz...

Tülin
UYGUR

STOCKHOLM

tulin.uygur@aydinlik.com.tr

Yabancıların gözünden 10 Kasım 1938 ve Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA Kemal'in daha çocukluğunda liderlik özelliklerinin ortaya çıktığını, kararlılığını, ülküsünü paylaşacak arkadaşlar seçmeye özen gösterdiğini biliyoruz.

Mustafa Kemal'in gözlem ve analiz yeteneğinin gücünü, bu güçle kararlarını teadıflere yer bırakmayacak kadar bilinçli bir şekilde aldığını, hedefine kararlılıkla ilerlediğini biliyoruz.

Mustafa Kemal'in halkı için, halkının en iyi şartlarda var olmasını sağlamak için ülküsü çerçevesinde bir vatan yarattığını, çöken bir imparatorluğun işgal edilen topraklarından Türkiye'yi var ettiğini biliyoruz.

Mustafa Kemal Atatürk de kendisini anlatırken mücadelesini şöyle vurguluyor: "İki Mustafa Kemal vardır: Biri ben, et ve kemik geçici Mustafa Kemal... İkinci Mustafa Kemal, onu "ben" kelimesi ile ifade edemem; o ben değil bizdir! O, memleketin her köşesinde yeni fikir, yeni hayat ve büyük ülkü için uğraşan aydın ve savaşçı bir topluluktur. Ben, onların rüyasını temsil ediyorum. Benim teşebbüslerim, onların ölemlerini çıktıkları şeyleri tatmin içinidir. O Mustafa Kemal sizsiniz, hepimiziniz. Geçici olmayan, yaşaması ve başarılması gereken Mustafa Kemal odur!" Ankara, 1933

1938'de yabancıların gözünden Mustafa Kemal Atatürk

Mustafa Kemal savaş alanlarında olduğu kadar diplomatik hamleleriyle de dünyada saygı uyandırmış, savaşçı düşmanlarının dahli övgüsünü kazanmış bir lider.

Mustafa Kemal'i Kasım 1938'de dünya basınından, yabancıların gözünden anlatan bu yazıyı kaleme alırken 51 ülkeden 193 gazetedeki 486 makale, haber, yorum aktaran bir kitabın dijital başkasını yeniden gözden geçirdim. (1) Bu çalışmada yer alan Kuzey dillerindeki katkıları bana ait.

Özellikle tarihi dönemleri içinde bulunduğu şartlarda okumak ve analiz etmek önemlidir. Bugün edindiğimiz tecrübeler ve bilgilerle o günleri yorumlamaya kalkmak tarihe haksızlık olur. Günümüzdeki perspektif kaymalarına, tahrifata karşı çıkabilmek, ancak o günleri iyi anlamakla mümkündür.

Dünya 1920'li yıllarda dağılımı, parçalanmış, ölmeye yüz tutmuş, geri bir toplumun ayağa kalkmasına, toparlanmasına, başarılarına tanık olmuştuk.

1938'e geldiğinde yabancı gazetecilerin 20 yıldan kısa bir süredeki değişim karşısında büyülediğini görüyoruz. Türkiye, yabancı bir gazetecinin dediği gibi "geçen süreçte tıpkı bir tırtıl gibi etrafına kozasını örmüş, ardından büyütlü bir kelebeğe dönüşmüştü". Gazeteciler her fırsatta şaşkınlık ve hayranlıklarını ifade ediyordu.

Aynı dönemde dünyanın ne durumda olduğu da çok önemli. Dünya da parçalanmıştı. Birinci Dünya Savaşı galipleri arasındaki İngiltere ve Fransa kendi çıkarlarına göre kurdukları düzeni her şekilde korumaya hazır. İtalya galip çıkmıştı ama hakkını alamadığına inanıyor, yeni maceralara hazırlanıyordu. Bu yüzden Habeşistan'a saldırmıştı. Uşu anlaşmasıyla ele geçirdiği Ege'deki 12 adalar üzerinden yine Türkiye'ye kıyılama göz dikmişti. Bunun üzerine Atatürk'ün söylediği "kızdırmanın çizmelerini giyerim" sözü tarihe geçmiştir.

Almanya ise Hitler'in söylemine göre Versailles zincirlerinden kurtulmak, Üçüncü Reich'i kurmak için dev adımlarla ilerliyordu. Japonya elinden kaçırıldıkları hayıflanıyordu. Bu yüzden Mançurya'ya saldırmıştı. Sovyetler Birliği etrafındaki düşmanlara karşı kendini nasıl koruyacağını planları yapıyordu. ABD, tıpkı Birinci Dünya Savaşı'nda yaptığı gibi yine kıtasına çekilmiş, ilkesiz Avrupalıların uzaktan seyrediyordu. İspanya'da iç savaş tüm hızıyla sürerken Hitler, Mussolini ve Stalin sahnedeydi.

İşte böyle bir ortamda Türkiye'nin yaptığı atılım herkesin dikkatini çekmekteydi. Laiklik,

milliyetçilik, cumhuriyetçilik, halkçılık, devrimcilik ve devletçilikten oluşan 6 temel ilkesini hayata geçiren ve bu temel ilkelere örnek olarak yerleştirilen ulusal bağımsızlık, ulusal egemenlik, ulusal birlik, çağdaşlık, kalkıcılık gibi bütünüyle ilkeler nedeniyle Atatürk ortak övgü konusuydu. Hemen bütün makalelerde yeniden yapılanma adına gerçekleştirilen reform ve devrimlerden bahsedildiği görülmekte. Mustafa Kemal'in "nepotizmden(2) uzak, rüşvetin görülmediği" yönetimi göz kamaştırıyordu. Makalelerde halifeliğin kaldırılması, şeriat hukuku yerine çağdaş Avrupa hukuku getirilmesi, Cumhuriyetin ilanı, kıyafet devrimi, çok eşliliğin yasaklanması, harf devriminden heyecanla bahsediliyor.

Birçok gazete makalesinde ve vefat haberiinde Atatürk için dikkat çeken bir tanımlama da "diktatör". Kuzey basınında da öyle. Ancak burada şuna dikkat çekmek gerekir. Gazeteciler bir yandan Atatürk'e diktatör derken diğer yandan da neden ve nasıl bir diktatör olduğunu uzun uzun anlatmaya çalışıyorlar. Atatürk'ün halk ve devleti için çalışan, halkın yaşam şartlarını, eğitimi için olumlu yönde değiştiren bir "diktatör" olduğunu vurguluyorlar. Dikkat çeken diğer tanımlama ise "dev".

Dünyanın hızla yeniden kana bulanacağı günleri doğru yol aldığı dönemde Mustafa Kemal ağır hastaydı. Ama O'nun stratejik dehasıyla Türkiye Boğazlarını efendisi olmuştu. Sancak sorunu çözülmüş, Hatay vatan toprağına katılmıştı. Mustafa Kemal bu kez hastalığı nedeniyle tüm dünyanın dilindeydi. Sağlık durumu gazeteler tarafından gün gün izlenerek okuyuculara duyuruluyordu. Hastalığının ağırlaşmasının birçok gazetedeki haber olduğunu, son günlerinde ise Dolmabahçe'den yapılan hemen her açıklamanın dış basında hızla yer aldığı görüyoruz.

Vefat haberinin duyulmasının ardından, gazetelerde O'nun kişiliği, liderliği, askeri ve devlet adamı olarak özelliklerinin öne çıkarıldığını; halkına duyduğu sevginin ve onlar için yaptıklarının vurgulandığı makaleler yazıldığını görüyoruz. Cenaze töreniyle ilgili gelişmeler de okuyucuya duyuruluyor.

Gazete ve yorumlardan birkaç örnek verelim.

Danimarka Berlingsketidende gazetesini, 11 Kasım 1938

Kemal Atatürk ve eseri

"...Türkiye'yi ayağa kaldırın ve onu modern bir devlete dönüştüren adam."

Danimarka Nationaltillende gazetesini, 11 Kasım 1938

Kamal Atatürk -Modern Türkiye'nin kurucusu

Gazete redaktörü Peter de Hemmer-Gudme(3) vefat eden Türk Cumhurbaşkanı'nın yaşamı boyunca yeni bir devlet kurmak için yaptıklarını, mücadelesini an-

latıyor.

"...Kamal Atatürk hem kişiliğiyle hem de yaptıklarıyla bir DEVDİ. Defalarca başkaları tarafından imkansız görüleni, uzmanlar da şaşırtarak gerçekleştiren ve aşılması gereken zorlukları her türlü yolu deneyerek aşan, bu anlamda belki de 20. yüzyılın en büyük eserini yaratan adamı."

"...İktidarı asla kendi şahsi çıkarları ve gösteriş için istemedi ve iktidarı dış görünüşüyle hiç ilgilenmedi, tam tersine sınırsız iktidarı kendi devasa hedefine ulaşmak için söküldü. Bütün despotluğuna rağmen, kendini hep halkın hizmetçisi olarak gördü."

"...Musul ve Sancak (Hatay) gibi sorunlarda Türkiye yine kılıcına davrandıysa da, fazla ileri gitmedi, çünkü Atatürk ülkenin başta ihtiyacı olduğunu biliyordu ve Balkan Pakiti'ne giden yolu açarak, bu ülkelerle uzlaşma yolunu seçti."

Öte yandan Sancak krizinde olduğu gibi, kılıcını kullanmakta tereddüt etmeyeceğini göstererek, başı yoldan istediğini almasını da biliyordu. 15 yıl süren başı yoldan beklemeye sonra şiddetli kılıç şakırtıları ve psikolojik baskı sonucunda, işte Sancak (Hatay) adı haricinde Türk oluverdi ve Türkiye yine başı yoldan görünümüne büründü."

Danimarka-Borsen gazetesini, 11 Kasım 1938

Türkiye'nin diktatörü öldü

"...Kemal Paşa sadece bu çok etkileyici gibi görünen anlaşmanın (SEVR) gerçekte çok kılınan bir "porselen anlaşma" olduğunu göstermekle kalmadı. Ölümlüne kadar geçen 18 yıl süresince yeni bir Türkiye yaratmak için ülkesini değiştirmek, dönüştürmek ona kısmet oldu."

"Diktatörün adı, birkaç yıldır onaylandığı gibi, Kemal Atatürk'tü. Cumhurbaşkanı ilan edildiği Angora, adı değiştirilerek Ankara adıyla ülkenin başkentiydi. Her şey çok değişti. Katı ve acımasız kurallara hayata geçirildi. Halifelik kaldırıldı, bir dizi İslami geleneklerle başlar koparıldı ve kapsamlı bir reform politikasıyla Türk diktatörü "hasta adama" yeniden can verdi ve ülkesine dünya toplumları arasında yer sağladı."

İsveç Aftonbladet gazetesini, 10 Kasım 1938

Kemal Gazi Atatürk Türkiye'nin büyük adamı

"Türkiye'nin yeni oluşumu küçük imkanların sağladığı bir eser değildi, aksine büyük devrimci ölçeklerde topeykin bir yeniden oluşumdu. Halifelik kaldırıldı ve Osmanlılar kapsamlı bir biçimde Avrupalılaştırıldı, neredeyse 20 yıl önce kurulan ve varlığını yeni millî sınırlarla belirleyen bu ülke tamamen yepyeni bir şey. Bunu yapan ne Tann, ne de İsa'yı aksine büyük devlet kurucusu ve halen muzafer, Gazi olarak anılan Kemal Paşaydı."

"Gerçekle İzmir yangını dünya tarihinde bir çağın sonu oldu, ateş yazısıyla Anadolu'nun mavi gökyüzüne imkansız başarıları büyük adamın adını yazdı. İlk kez burada cepheyi yapıp geçen dinamik ve sürükleyici milliyetçilik ilkesi yeni bir zamanın geldiğinin habercisi oldu. Hıristiyanlar Küçük Asya'ya terk ettiler ve Türk millî devleti gerçekleşti."

"...Son Türk sultanı 17 Kasım 1922'de sabah gün ağarırken bir İngiliz savaş gemisinde Malta'ya götürülmek üzere oğlu Ertuğrul ile Altın Boynuz'daki saraydan uzaklaşırken, Kemal ve askerleri kesin zaferi kazanmıştı. Gazi, İzmir'de ve tüm Ön Asya'da sevinç çığlıklarıyla karşılandı. Daha sonra kararlardaki inanç ve uygulamadaki hızlarıyla yaptıkları dünyayı şaşırttı."

İsveç Dagens Nyheter gazetesini, 11 Kasım 1938

Kemal Atatürk öldü

"...Türk Ulusal Meclisi 1934 yılında mecburi soyadı kanununu çıkardığında ülkenin Cumhurbaşkanı Kemal Paşa'ya Atatürk "Türklerin atası" soyadı verildi. Böylesine onurlu bir soyadı taşımaya şimdi vefat eden cumhurbaşkanı kadar hak eden çok az kişi vardır. Dünya savaşı sonrası yapılan devrimlerden Türk devrimleri kadar kökten ve yeniden şekillendirici olan neredeyse yoktur. Türkiye "Avrupa'nın hasta adamı" iken, Kemal Atatürk'ün liderliğinde uluslararası düzeyde itibarı sürekli artan batılı anlamda modern bir devlet olmuştur."

İsveç Svenska Dagbladet, 11 Kasım 1938

Kemal Atatürk vefat etti

"...Kemal Atatürk İsveç'te Gustav Vasa'ya benzetilmeye çalışıldı. Türk devletini tamamen parçalanmaktan kurtardı ve hastalıklı Osmanlı İmparatorluğu'nun enkazının üstünde hayat dolu, modern bir ulus devleti kurdu. Kemal yalnızca zorbalardan boyunduruğuna kuran adam değil. Şimdi de dünyada önemli olaylar meydana gelirken, Türkiye'nin Boğazlar ve Yakın Doğu'da konuşlanması, O'nun ölümünün ardından büyük güçlerin endişeli bakışlarını Ankara'ya doğru çevirmesine sebep oldu."

İsveç Svenska Dagbladet, 21 Kasım 1938

Kont Sforza(4) : Kemal Atatürk ile ilgili sır

"...Zaferler kazanmış kumandan, yeni bir devletin kurucusu ve bu devletin başlangıcından kendi ölümüne kadar milletinin sürekli tam güvenini kazanmış-müthiş bir örnek."

"...Bütün bunları biliyor, ama Kemal Atatürk'ün yolu aslında daha da ilginç: tarihte eşi yok. Kemal eserini tamamladıktan sonra başı yoldan yoluna devam edebilen, eserinin gözlerinin önünde büyümesini gören ve kudretinin ve şöretinin en üst noktasında ol-

düğünde tüm Türk halkı tarafından yası tutulan tek diktatör. Bu durum bir Cromwell, bir Washington, bir Bonapart, bir Cavaour ve bir Bismarck'ın kariyerleriyle karşılaştırıldığında nasıl önemsiz görülebilir."

"...Her defasında Asya'ya seyahat ettiğimde, büyük şehirlerde olduğu kadar küçük köylerde de yeni Türkiye'nin saygınlığının arttığını gördüm. Bütün bunlar Kemal'in ve sadece Kemal'in eseri. Belki ilk defa eski dünyanın uzak bir köşesinde bir reformcu, bir savaşçı ve fetihçiden daha fazla hayranlık uyandırdı."

"...Kemal Atatürk ve savaş sonrası yaptıkları, onunla diğer diktatörler arasındaki farkı gösterir. Türkler demokrasiyi her durumda titizlikle konduğu için Kemal'e müteşekkirdiler. Doğu'da birçok yıl geçirenler bilir, Türkler temelde demokratlardır ve hatta bütün gücü elinde toplayan Abdülhamit'in döneminde dahi."

"...Kemal'in diktatörlüğünün amacının, yeni bir yaşam tanıttığı halk içindeki doğu despotluğu tehlikesini ortadan kaldırmak olduğunu biliyordu. Onu son gördüğümde şöyle açıkladı: "Benim diktatörlüğümün yalnızca bir amacı var: Türkiye'de her yeni diktatörü imkansız kılmak". Böyle bir açıklama Batı Avrupa'da çelişkili olabilirdi, ama Boğaz sahillerinde söylenildiği değil."

"...Halkın kendi çıkarlarını gözetmesinin gerektigiğine ikna olmuş biri olarak ben, Kemal'in dudaklarından döken sözlerin boşuna söylenmediğini, kendi düşündüğü ve söylediklerini gerçekleştirmek için canı gönülden çabaladığını hissettim."

DÜNDEN BUGÜNE İSVEÇ BASINI

Bu yıl İsveç'te ilginç bir 10 Kasım günü yaşanıyor. Hatırlanacağı gibi Disney+ tarafından yapılan bir Atatürk dizisi Ermeni diasporasının başkaları yüzünden yayına girememiş ve Türkiye'de tepkilere yol açmıştı. Disney+ bunun üzerine diziyi 3 bölüm halinde sinemalarda göstermeye karar verdi. Film, İsveç'te en büyük sinemalar zinciri Filmstaden AB tarafından Stockholm, Malmö ve Göteborg'da tam da 10 ve 11 Kasım'da gösterime giriyor. Bu haber duyulur duyulmaz "sözde Türkiye uzmanlarının" ve Türkiye karşıtlarının Atatürk'e ve Türkiye'ye hakaretleri basında yer almaya başladı. İsveç'in bazı yayın organları açıkça yalan söyleyerek Atatürk'ü Ermeni, Süryani, Kürt, Yunan soykırımıyla suçlayanlardan, filmi Atatürk'ün bir kahraman, bir savaşçı ve bir ülkenin kurucusu olarak tanıtan utanç verici bir propaganda filmi olarak tanımlayanların sözlerine yer verdi. En son kendilerine "Rojava Komiteleri" adını veren ayrılıkçı terör örgütü de eski Twitter yeni "X" hesaplarında filmi gösteren SF sinemalarına saldırarak, Atatürk'e hakaret etti.

Bu kişi ve gruplara verilecek en iyi cevap Mustafa Kemal Atatürk'e ve Türkiye'ye sahip çıkmak, tarihi gerçekleri öğrenmektir. İsveç basın temsilcilerine düşen görev de Atatürk hakkındaki İsveç arşivlerindeki yazıları okumaktır.

Ölümünün 85.yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün aziz hatırası önünde saygı, sevgi ve minnetle eğiliyoruz.

DİPNOTLAR

1) 1938-2018 Büyük Kaybın 80. Yıldönümünde Genişletilmiş Baskı, Kasım 1938 Dünya Basınında Atatürk, Hazırlayan: Nuri Çolakoğlu

2) Nepotizm kayırmacılık, yazarlarını tanıdıklarını kayırmak

3) Peter de Hemmer Gudme Danimarka'nın anti faşist gazetecisi ve birkaç direniş örgütünün üyesi. Oryantalist ve teolog. Danimarka'yı işgal eden Alman Naziler tarafından 1944 yılında tutuklandı. İşkence altında konuşmak ve kimseyi ele vermemek için kendisini merdivenlerden atarak intihar etti.

4) Kont Carlo Sforza (24 Ocak 1872 - 4 Eylül 1952), İtalyan diplomat ve faşizm karşıtı bir politikacı. İstanbul'da İtalyan maslahatgüzar. Jön Türk devrimine tanık oluyor, Atatürk'ü Libya savaşı sırasında tanıyor. Hem Atatürk hem de saray ile ilişkisi var.

AB Komisyonu '2023 Genişleme Paketi'ni açıkladı 'Büyüme hayali AB'nin sonu olabilir'

AB Komisyonu, 2023 Genişleme Paketi'ni kabul etti. Komisyon, Ukrayna ve Moldova ile tam üyelik müzakerelerinin başlatılmasını, Gürcistan'a ise aday ülke statüsü verilmesini tavsiye etti. AB, Türkiye'yi hedef alan çizgisini ise sürdürdü. Peki birliğin genişleme siyaseti ne? Neden genişlemek istiyor? Bunu başarabilir mi? İşte yanıtları...

MERAL AKKAYA

AVRUPA Birliği'nin (AB) yürütme organı olan Avrupa Komisyonu, Batı Balkanlar, Ukrayna ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 10 ülke için '2023 Genişleme Paketi'ni açıkladı.

Komisyon, Ukrayna ve Moldova için katılım müzakerelerinin başlatılmasını, Gürcistan'a aday statüsü verilmesini ve gerekli uyum sağlandıktan sonra Bosna Hersek ile katılım müzakerelerinin başlatılmasını tavsiye etti. Türkiye ise hedef alındı. 141 sayfalık raporda, Türkiye'nin insan hakları, temel özgürlükler, sivil toplum ve hukukun üstünlüğü gibi alanlarda ciddi gerileme içinde olduğu öne sürüldü. Osman Kavala ve Selahattin Demirtaş'ın hapisiste tutulmasına tepki gösterildi. Türkiye'nin Doğu Akdeniz, Ege ve Kıbrıs siyasetleri bir kez daha hedef tahtasına oturtuldu. Ayrıca, hükümetin Filistin'e destek vermesi Hamas'ı kınaması raporda yer aldı. "Türkiye, Rusya'ya yaptırım uygulamalı" çağrısı yapıldı.

Dışişleri Bakanlığı ise AB'nin Türkiye'yi hedef alan raporuna tepki gösterdi. Bakanlık açıklamasında, "AB raporundaki Yargı ve Temel Haklar faslındaki mesnetsiz iddiaları ve haksız eleştirileri tümüyle reddediyoruz. Kendi aralarında bile tartışmalı temel haklar alanındaki pek çok konuda ülkemize yönelik haksız iddialarda bulunulması, AB'nin samimiyetsiz ve çifte standartlı yaklaşımının bir tezahürüdür." ifadelerini yer verdi.

Peki Avrupa Birliği'nin genişleme politikası ne? Neden genişlemek istiyor. Bunu başarabilir mi? Bu sorulara yanıt veren Uluslararası İlişkiler Uzmanı Öznur Küçükseren, konuyu Aydınlik Avrupa'ya değerlendirdi. Sirene, AB'nin Rusya nüfuzunu kırmak için genişlemeye öncelik verdiğini söyledi. AB'nin ABD'ye bağımlı olduğuna dikkat çeken "hızlı ve aşırı büyüme hayali AB'nin sonu olabilir." dedi.

'TÜRKİYESİZ GENİŞLEMeye EVET' DİYORLAR

■ **Avrupa Birliği neden genişlemek istiyor?** Avrupa Birliği, içinde bulunduğumuz jeopolitik denklemde genişlemeyi bir öncelik olarak görüyor. Özellikle Ukrayna Savaşı sonrası yakın coğrafyasındaki Rusya nüfuzunu kırmak AB'nin önceliği. Genişleme paketinde adı geçen Batı Balkan ülkeleri, Ukrayna, Moldova ve Gürcistan'ın ortak özelliği Rusya etkisinin güçlü olduğu ülkeler olması.

Tabii ki, işin içinde AB'ye aday ama rakip ülke Türkiye de var. "Türkiyesiz genişlemeye evet" diyorlar. Türkiye'yi de Balkanlar ve yakın coğrafyasında zayıflatmak AB için önem taşıyor.

'TEK BİR AVRUPA YOK'

■ **Tek bir Avrupa'dan ortak fikir ve kararların alındığı bir Avrupa'dan bahsedebilir miyiz?**

Bugün tabii ki, karşımızda tek bir Avrupa yok, her kafadan bir sesin çıktığı bir Avrupa var. Bunu Ukrayna Savaşı olsun, Hamas-İsrail Savaşı olsun, birçok önemli uluslararası meselede de gözlemleme fırsatımız oldu.

Örneğin, Macaristan Başbakanı Viktor Orban, ülkesinin Rusya-Ukrayna savaşının dışında kalacağını ve çıkarlarına zarar veren yaptırımları veto etmeye devam edeceğini belirtti. Hamas-İsrail Savaşı'nda aradaki fikir ayrılıkları daha da belirgin hale geldi. AB Komis-

yonu Başkanı Ursula von der Leyen'in savaşın başından beri İsrail'e verdiği koşulsuz destek AB ülkeleri içinde büyük tepki çekti.

Elbette, AB daha da genişlerse fikir ayrılıkları daha da çoğalacak ve önemli konularda o birliğiyle karar almak zorlaşacaktır.

'AVRUPA RUSYA'NIN GÜCÜNÜ KIRMAK İSTİYOR'

■ **'Rusya'ya karşı genişlememiz gerek' fikrini nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Tarih boyunca Avrupa, kimliğini belirlerken kendisine bir "öteki" belirlemiş. Bu yüzyıllar boyunca Osmanlı İmparatorluğu olmuş. Günümüzde ise Avrupa için artık "öteki" Türkiye, Rusya ve Çin.

Rusya, özellikle Batı Avrupa ülkeleri için varoluşsal bir tehdit olarak görülüyor. Batılı liderler ülkelerinde veya başka coğrafyalarda kendi çıkarlarına karşı meydana gelen olaylarda hep Rusya'ya işaret ediyorlar. Örneğin Macron, Afrika'daki Fransa karşıtlığını sıkça Rus propagandasına bağlıyor.

İşte bu nedenle AB ülkeleri Rusya'nın kolunun uzandığı coğrafyalarda da kendi içine katarak Rusya'nın etki gücünü kırmak istiyorlar.

Ancak hızlı ve aşırı büyüme hayali AB'nin sonu olabilir. Kaldı ki, AB ülkeleri içinde bile Brexit sonrası AB karşıtlığı hızla artıyor.

'AB, NATO'YA DOLAYISIYLA DA ABD'YE BAĞIMLIDIR'

■ **Avrupa Birliği ve NATO arasındaki ilişkiyi ve dengeleri nasıl anlamak gerekir? 'AB NATO'nun vesayeti altındadır' görüşüne katılıyor musunuz?**

Evet, AB NATO'suz bir hiç. AB'nin kendine ait bir ordusunun olmayışı AB'yi NATO'ya dolayısıyla da ABD'ye bağımlı kıyor. Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, birçok defa AB'nin stratejik özerkliğini kazanması gerektiğini ifade ederek "Avrupa ordusu" kurma hayalinden bahsetti. "NATO'nun beyin ölümlünün gerçekleştiğini" söylediği dönemde henüz dünyada bu kadar savaş yoktu. Ukrayna Savaşı AB'nin NATO'ya tekrar mecbur kalmasına sebep oldu. Şu anda hiçbir AB ülkesi ABD'den bağımsız bir siyaset yürütecek iradeye sahip değil.

■ **Ukrayna, Moldova ve Gürcistan. Genişleme konusunda bu 3 ülkeyi nereye oturmak lazım?**

Her üç ülkenin de ortak özelliği Rusya ile olan tarihsel ilişkileri ve yakın dönemde yaşadıkları gerginlikler. Bugün bu kriz ortamını fırsat bilerek NATO, İsveç ve Finlandiya'yı, AB de Ukrayna, Moldova ve Gürcistan'ı birliğe dahil ederek Rusya'nın dünyadaki nüfuzunu kırmak ve bu ülkelere yalnızlaştırmak istiyorlar.

'BALKANLAR HAYATI ÖNEM TAŞIYOR'

■ **Avrupa'nın Balkanlarla ilgili siyasetini nedir? Rusya, Çin ve Türkiye de Balkan siyasetine dikkat kesilen ülkelerden. Buranın ne önemi var?**

Balkanlar, uzun süre "Avrupa'nın barut fıçısı" olarak anıldı. Şu anda da Sırbistan-Kosova gerginliği Avrupa ülkelerinin yanı sıra yeni bir savaşın cereyan etmesine sebep olabilir. Batı Avrupa ülkelerinde "bugün Kiev'e düşen bomba, yarın Ber-

Genişleme siyaseti gerçekliğini kaybetti

AVRUPA Birliği'nin genişleme politikasını Yeditepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Deniz Tansi Aydınlik Avrupa'ya değerlendirdi. Tansi, Brexit sonrası Avrupa Birliği'nin bir travma içerisinde olduğunu belirterek, "Genişleme siyaseti gerçekliğini kaybetti." dedi

BREXİT SONRASI AVRUPA BİRLİĞİ BİR TRAVMA İÇİNDE

■ **Avrupa Birliği'nin genişleme siyasetini nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Avrupa Birliği ve NATO her ne kadar farklı kurumlar olsa da aslında bu yapıları Batı konsepti içerisinde değerlendirmek lazım. 2004'de Annan Planını anımsayacak olursak Avrupa Birliği en büyük genişlemeyi o zaman yaptı. Doğu Avrupa ve Balkanlara doğru genişledi. Bu anlamda değerlendirdiğimizde tartışılan temel konu şu, tek bir 'Avrupa evi' olabilir mi? Ben hep şöyle düşünüyorum, ne zaman Almanyada çalışan Hans'ın saat başı ücreti ile Yunanistan'da çalışan Yorgo'nun saat başı ücreti eşit olmasa bile denk hale gelir; o zaman o ortak Avrupa evi ya da hayalinden söz edilebilir. Dolayısıyla bugün geldiğimiz noktaya birçok vitesli Avrupa'dır. Brexit sonrası Avrupa Birliği bir travma içerisinde. Dolayısıyla yeni genişleme kapasitesi belli parçalanmış Yugoslavya toprakları üzerine bir varoluş sorunu. En son konuşulan konu 'Ukrayna Avrupa Birliğine dahil edilebilir mi?' Tabii Avrupa Birliği öncesinde Ukrayna'nın bir NATO üyeliği konusu var. NATO üyeliğinin olmayacağı ya da hangi koşullarda olacağı farklı bir tartışma konusu haline geldi.

AVRUPA DURAKLAMA DÖNEMİNDE

Avrupa Birliği zeminine de bakıldığında hep şöyle bir imaj vardı. AB üye olan bir ülke bir anda yarı çevre bir ekonomi olmaktan kurtulup merkez ekonomi haline gelebilir mi? Ya da bunun bir parçası haline gelebilir mi? Biz bunun böyle olmayacağını gördük. Ülkemize yansımaları hatırlayalım. 'Türkiye, Avrupa Birliği'ne

üye olursa ekonomisi değişecek' gibi süslü sözler söyleniyordu. Bir tek şunu anımsatayım, 2004'teki strateji raporunda; bizim o zamanki tarım nüfusumuz yüzde 35 kadar çıkıyordu. O zamanki AB'nin ortalama tarım nüfusu yüzde 6'ydı. O rakama inmesi için milyonlarca insana tarım dışı alanda istihdam sağlamak ve milyarlarca avro para harcamak gerekiyordu.

Dolayısıyla ben bu genişleme stratejisinin günümüzde ne aday ülkelerde ne de Avrupa Birliği'nde çok büyük bir beklenti yaratmadığını, bunun gerçekliğini kaybettiğini düşünüyorum. Avrupa Birliği'nin genişleme siyaseti 2004 yılında belki bir anlam ifade ediyordu ama 19 yıl geçtikten sonra bugün bakıldığında deyim yerindeyse bir duraklama süreciyle karşı karşıya.

RUSYA YAPTIRIMLARI ZARARA UĞRATTI

■ **Siz duraklama benzetmesi yaptınız. Ancak, 'Rusya'ya karşı genişlememiz lazım' fikri Avrupa'ya diri tutuyor mu?**

Avrupa'da Rusya karşıtlığı, Batı açısından bunun altını çizerek söylüyorum demode bir konsolidasyon yöntemi. Bunu özellikle Ukrayna krizinde ortaya koydular. Ukrayna krizinde bir konsolidasyon kısa zamanda sağlanmış gözükte. Ama dikkat edecek olursanız Ukrayna'yı ikna etme girişimleri var. Çünkü Ukrayna ciddi anlamda cüret verdiler. Ukrayna, bir vekalet savaşı yapıyor. Bu vekalet savaşı kimin adına yapıyor? Tabii ki Batı adına.

Rusya'ya yaptırımlar konusuna baktığımızda bence burada en büyük zarara uğrayan ülke Almanya. Gerek doğal gaz, gerek ticari anlamdaki ortaklıklarda Almanya'nın ciddi bir kaybın olduğunu görüyoruz. ABD, Alman ekonomisine bu anlamda ne kadar bir katkı sağladı ya da ne kadar zarara uğrattı? Bence onun üzerine düşünmek lazım. Rusya karşıtlığı belki kısa vadede taktiksel düzeyde konsolidasyon politikalarına bir katkı sağlamış olabilir. Ama o katkı Avrupa Birliği'ne değil ya da Avrupa'ya değil. ABD'ye sağlanmış bir katkı. Rusya'ya yaşanan bu gerilim Avrupa Birliği'ne, ekonomisine ve geleceğine bir katkı sağlamıyor.

AVRUPA ENERJİ KRİZİNİ NASIL ÇÖZECEK?

2003 Ekim'inde o zamanki ABD'nin NATO daimi delegesi Nicholas Burns'un bir sözü vardı: "İkiz Genişleme" NATO

ve AB için bunu diyor. Bugün dikkat ederseniz Rusya karşıtlığı denildiğinde İsveç'in NATO üye olup olmayacağı konuşuluyor. Şimdi Avrupa Birliği'ne eski Yugoslav Cumhuriyetleri dahil olmak üzere alsanız bu Rusya'ya karşı bir şemsiyeyi mi sağlıyor? Bunun ben çok gerçekçi olduğuna inanmıyorum. Avrupa Birliği zeminde bakıldığında artık bir marjinal fayda noktasına gelindi. Asıl bence tartışmamız gereken Brexit sonrası Avrupa Birliği'nin travmatik durumu. Kısa vadede Rusya karşıtlığı zeminde belli bir konsolidasyon oldu. Ama soru şu, Avrupa içerisinde enerji nasıl çözülecek? Ülkeler arasındaki dengesiz nasıl çözülecek?

AB, ABD'NİN VESAYETİ ALTINDA

■ **Avrupa Birliği bir küresel stratejik güç olabilir mi?**

Bu soru çok fazla gündeme getiriliyor. Bence iki temel eksikliği var, bir para harcaması lazım. İki ortak ordusunun olması lazım. Bu ortak ordu konusunda zaten NATO var. Türkiye'yi zaten herhangi bir karar mekanizması istemiyorlar. Ben Avrupa Birliği'nin içe doğru bir infilak yaşadığını düşünüyorum. Hele ki Brexit sonrası. Avrupa Birliği'nin zaman içerisinde ekonomik birlik yönünün daha fazla ağır basacağını ama stratejik anlamda bir yön verici karar verici olmayacağına, transatlantik zeminde de ABD'nin vesayeti altında kalacağını düşünüyorum.

TRANSATLANTİK DÜNYASI BALKANLARI KONTROL ALTINA ALMAK İSTİYOR

■ **Genişleme politikasında Balkanlar'ın önemi ne?**

Balkanlardaki bölünme süreci Hırvatistan ve Slovenya'yla başlamıştı. Bu ülkeleri kim desteklemişti? Almanya. Almanya'nın Balkanlar üzerinde parçalararak Avrupa Birliği'ne dahil etme ya da yutma siyasetinin olduğunu görüyoruz. Bu zeminde bakıldığında kendisini Avrupa Birliği içerisinde 'patron' sayan ülke Almanya. Almanya'nın stratejik özerkliğini budayan ülke ise ABD. Almanya çok daha rahat hareket ediyordu Rusya'ya. Ama bugün çok daha zor bir duruma düştü. Bir yandan da Balkanlar'da özellikle Bosna Savaşından itibaren NATO'nun bir varlığı var. Tabii Çin'den buraya uzanan Kuşak Yol projesi de düşünüldüğünde Transatlantik dünyası burayı daha fazla kontrol altına almak istiyor.

AB'ye 27 ülke üye

■ **ALMANYA, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg tarafından 1951'de Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu olarak kurulan ve 1957'de Avrupa Ekonomik Topluluğu'na dönüşen, daha sonra yıllar içinde katılımlarda Avrupa Birliği haline alan birlik, son genişleme dalgasını, 2004'te 10 ülkenin katılımıyla yaşadı.**

AB'nin tarihindeki en büyük genişleme dalgasında Çek Cumhuriyeti, Estonya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya, Birlik üyesi olmuştu. 2007'de Bulgaristan ve Romanya'nın katılımıyla AB'nin üye sayısı 27'ye çıktı. 2013'te Hırvatistan katılımla AB üye

sayısı 28'e ulaştı. İngiltere'nin 2020'de ayrılmasıyla sayı 27'ye düştü.

Şu anda AB aday ülkeler ise Batı Balkanlar'dan Arnavutluk, Karadağ, Kuzey Makedonya, Bosna Hersek ve Sırbistan'ın yanı sıra 1999'dan beri Türkiye ve 2022'den beri yana Ukrayna ile Moldova. Gürcistan ve ayrılıkçı Kosova ise potansiyel aday ülkeleri oluşturuyor.

ŞİRKETLER AB'DEN KAÇIYOR

Avro Bölgesi'ndeki yapılan ankete göre şirketlerin önemli bölümü gelecek 5 yılda üretimlerini AB dışına kaydıracak. Şirketlerin en önemli tedirginliği ise "jeopolitik riskler". Şirketler maliyetlerden ziyade, siyasi süreçlere göre karar alma eğilimine girdi. Aydınlik Avrupa'ya değerlendirmelerde bulunan ABKAD Başkan Yardımcısı Dr. Can Baydarol, riskler sürecinde Türkiye için fırsatlar bulunduğuna dikkat çekti

TOLGA DIŞI

AVRUPA Merkez Bankası (AMB), Avro Bölgesi'nin önde gelen firmalarıyla tedarik zinciri risklerine odaklanan bir anket yaptı. Katılımcıların çoğunluğunun Avrupa merkezli çok uluslu şirketler tarafından oluşturulduğu ankette, şirketlerin üretim yeri ve girdi tedarikleriyle ilgili önümüzdeki yıllarda alacağı kararlara odaklanıldı. Anketin öne çıkardığı sonuçları, Avrupa Birliği ve Küresel Araştırmalar Derneği (ABKAD) Başkan Yardımcısı Dr. Can Baydarol, Aydınlik Avrupa için değerlendirdi.

Anket üzerinden hazırlanan raporda, AMB yetkilileri henüz küresel ticarete önemli bozulmaların olmadığına ancak gelecekte daha fazlasının yaşanma ihtimali olduğuna dikkat çekti: "Jeopolitik riskler ve bunların küresel üretim ve ticaret üzerindeki etkileri çok tartışılmalı da, küresel değer zincirlerinde parçalanmanın arttığına dair yeterli bulgu yoktur. Bugüne kadar yapılan analizlerin çoğu, Avrupa'nın toplam ticaret kalıplarında önemli değişiklikler olduğuna dair kanıt bulamamıştır. Bununla birlikte, iş modellerini, tedarik zincirlerini ve sözleşmeleri değiştirmenin içerdiği maliyetler göz önüne alındığında, firmaların ticari ilişkilerini ve tedarik zinciri yönetimlerini değiştirmeleri zaman almaktadır."

ÜRETİM AB DIŞINA KAYDIRILYOR

Şirketlerin yanıtları, geçtiğimiz beş yıla kıyasla önümüzdeki beş yılda daha fazla şirketin üretim merkezlerini değiştireceğini gösterdi. AMB şu tespitlerde bulundu: "Üretimlerini Avrupa Birliği (AB) içine taşımak isteyen şirket sayısı, AB dışına taşımak isteyen şirket sayısından daha azdır. Firmalar, üretim merkezlerini nihai ürünün imal edildiği ve satışın yapıldığı alanlara taşımak (near-shoring) istemektedir. Üretimlerini yurt dışına taşıyan şirketlerin oranı, geçtiğimiz beş yılda yüzde 30'un altındayken, önümüzdeki beş yılda bunun yüzde 40'a yaklaşması beklenmektedir."

EN GÜVENLİ YOL TÜRKİYE

ABKAD Başkan Yardımcısı Dr. Can Baydarol, Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan üç ana ticaret rotasının bulun-

Can Baydarol

duğu ve bunların ikisinin Rusya - Ukrayna ve Filistin - İsrail savaşları ile kesintiye uğradığını belirtti. Bunun sonucunda tek açık rota olarak Türkiye üzerinden geçen orta koridor kaldı. Baydarol "Lojistik ve üretimde en güvenli liman şu an Türkiye. Hem pazara yakın, hem enerji kaynaklarının geçiş ülkesi. Orta Asya gazını AB'ye Türkiye geçirir." dedi.

ŞİRKETLERİN TERCİHİ SİYASİ

Öte yandan, şirketlerin üretimlerini hangi ülkeye taşıyacakları konusunda belirleyici olanın da uluslararası ilişkiler olduğu ortaya çıktı. Ankete göre, "jeopolitik risklerden" kaçınma eğilimiyle yer değiştiren firmalar, ülkelerin siyasi ilişkilerini daha çok dikkate alarak bir seçim yapıyorlar: "Üretim siyasi olarak satış yapılan ana ülkeye daha yakın ülkeler içinde yeniden konumlandırılması (friend-shoring) yönünde bir eğilim beklenmektedir."

Bu jeopolitik riskler, ankete göre şirketlerin AB içinde yer değiştirmesinde de en belirleyici faktördür. Şirketlerin neredeyse yarısı, AB içindeki yer değişikliğinin sebebinin bu olduğunu belirtti.

rik zincirleri için risk oluşturan ya da oluşturabilecek ülkelere gelince, tüm katılımcıların üçte ikisi Çin'i işaret ederken, Amerika Birleşik Devletleri, Tayvan, Hindistan, Türkiye ve Rusya da katılımcıların %10'undan fazlası tarafından belirtilmiştir."

Dr. Can Baydarol, Türkiye ile AB arasındaki gerilimlerin AB şirketlerini endişelendirdiğini ve Türkiye'nin yapabileceği uygulamaların şirketler için ciddi tedarik sorunlarına yol açabileceğini ifade etti:

"Türk şoförlerine vize uyguluyorlar. Türkiye, Avrupalı şoförlere vize uygulasa tüm tedarik zinciri bozulur. Şirketler, AB ile Türkiye'nin arası açık oldukça her an her türlü gelişmenin yaşanabileceğini düşünüyor. AB Komisyonu, Türkiye'yi yakın tutmak istiyor. Bu yüzden Avrupa Komisyonu'nun yayınlacağı raporda Türkiye'ye önemli bir yer vereceğini düşünüyorum."

Ayrıca katılımcıların yüzde 55'i, kritik girdilerde belirli bir ya da birkaç ülkeye çok bağımlı hale geldiklerini belirttiler.

İSTİHDAM DÜŞECEK

Anket üzerine hazırlanan raporda, şirketlerin AB'yi terk etmesinin önemli bir nedeninin ücretler olduğu belirtildi. Maliyetlerini düşürmek amacıyla da şirketlerin yer değiştirmesi, gelecekte Avro Bölgesi'ndeki istihdamın düşmesine yol açacak. Raporda, "Katılımcılar şirketlerinin AB'de bulunan istihdam payı üzerindeki etkisinin giderek daha olumsuz olacağını düşünmektedir. Bununla tutarlı olarak, şirketler üretim veya faaliyetlerini AB dışına taşıma yönünde almayı planladıkları kararlarda işgücü ve becerilerin maliyetini en önemli faktörler arasında saymaktadırlar." ifadeleri yer aldı.

TÜRKİYE RISK OLUŞTURUYOR

Ankete, şirketlerden gelecekte kendilerine risk teşkil edebileceğini düşündükleri ülkeleri de belirtmeleri istendi. Katılımcıların üçte ikisi, birçok sektördeki bağımlılık ve siyasi çekişmeler nedeniyle, Çin ile yaşanacak bir sorunun tedarik zinciri için risk oluşturabileceğini belirtti. Türkiye ise, önemli risk oluşturabilecek ülkelere arasında yer aldı. Ankete göre, Türkiye'nin risk oluşturabileceğini düşünen şirket sayısı, Rusya'nın veya ABD'nin risk oluşturabileceğini düşünenlerden daha fazla:

"Daha genel olarak sektörlerindeki tedarik zincirleri için risk oluşturan ya da oluşturabilecek ülkelere gelince, tüm katılımcıların üçte ikisi Çin'i işaret ederken, Amerika Birleşik Devletleri, Tayvan, Hindistan, Türkiye ve Rusya da katılımcıların %10'undan fazlası tarafından belirtilmiştir."

Dr. Can Baydarol, ABD için birincil meselenin BRICS'in ortaya attığı yeni ortak para birimi 5R'nin engellenmesi olduğunu belirtti. ABD'nin bu yolda her yolu deneyeceğini ifade eden Baydarol, AB'nin de ABD'yi takip etmek zorunda kaldığını söyledi. Baydarol, özellikle ABD-Çin arasındaki karşıtlığın, Çin'e de ambargo uygulanmasına yol açabileceğini ve bu durumda AB şirketlerinin ciddi zorluklarla karşılaşacağını belirtti.

AB ucuz ilaç istiyor, şirketler karşı

AVRUPA Komisyonu'nun ilaç sektöründe getirdiği yeni düzenlemelerin ardından, ilaç şirketlerinin Avrupa Birliği (AB) dışına çıkması ve Ar-Ge yatırımlarının önemli ölçüde azalması bekleniyor. Avrupa Komisyonu, vatandaşların ilaca daha ucuza ulaşabilmesi amacıyla, şirketlerin ayrıcalıklarını azaltan bir düzenlemeyi nisan ayında önermişti. Avrupa İlaç Endüstrileri ve Dernekleri Federasyonu (EFPIA) bu düzenlemenin, AB'nin ilaç sektöründeki küresel Ar-Ge payının 2040 yılına kadar üçte bir oranında azalmasıyla yüzde 21'e düşmesine neden olabileceğini ve bunun da yılda 2 milyar avro yatırım kaybına yol açacağını belirtti. EFPIA, küçük biyoteknoloji şirketlerinin şimdiden ABD ve Çin'e gittiğini ifade etti. Avrupa'nın borsadaki en değerli şirketi olan Danimarka merkezli ilaç şirketi Novo Nordisk, yatırımlarını AB'den çekeceğini ve şimdiden ABD'deki yatırımlarını artırdığı açıkladı.

Rusya, Afrika'ya buğday ve gübre hibe edecek

TASS Haber Ajansı'nın aktardığı bilgiye göre Rusya, yıl sonuna kadar Sahra Altı Afrika ülkelerine 200 bin ton daha buğday hibe edecek. Rusya Dışişleri Bakanlığı İkinci Bağımsız Devletler Toplantısı (BDT) Departmanı Direktörü Alexey Polishchuk, yıl sonuna kadar "Somali, Orta Afrika Cumhuriyeti, Burkina Faso, Zimbabve, Mali ve Eritre olmak üzere altı Afrika ülkesine 200.000 ton buğday daha bağışlamayı" planladıklarını söyledi. Moskova bu süreçte Birleşmiş Milletler Gıda Programı ile birlikte hareket ediyor. Ayrıca ülke, Afrika ve Asya'daki ülkelere gübre yardımında da bulunuyor. Polishchuk, Rusya'nın halihazırda Malaviye 20 bin ton, Kenya ise 34 bin ton gübre teslim ettiğini hatırlattı. 23 bin ton gübrerin yakında Zimbabve'ye, 34 bin tonun Ni-jerya'ya ve 55 bin tonun da Sri Lanka'ya gönderileceğini sözlerine ekledi.

Avro kriterleri Bulgaristan'ı borca batırdı

BULGARİSTAN, avroya geçiş kriterlerini sağlamak için son 14 ay içinde üçüncü kez dış borç arayışını başlattı. Bloomberg'in haberine göre Bulgaristan hükümeti, 2031 vadeli 1,3 milyar avro ve 2036 vadeli 1 milyar avro değerinde tahvil daha sattı. Toplam satış için 6,5 milyar avronun üzerinde sipariş alındı. Bulgaristan'ın Avro Bölgesi'ne girebilmesi için, gayri safi yurtiçi hasılasının (GSYİH) yüzde 2,5'ine denk gelen bütçe açığını kapatması ve sonra Avrupa Birliği kriterleri içinde tutması gerekiyor. Bulgaristan, nispeten düşük bütçe açığı ve AB'nin en düşük ikinci borç seviyesiyle yıllardır avro kriterlerini karşılıyor. Öte yandan, Rusya-Ukrayna savaşının enerji fiyatlarını arttırması enflasyon hedefinin tutturulmasını zora sokuyor. Sofya hükümeti, uluslararası piyasalara en son Ocak ayında 10 yıl vadeli 1,5 milyar avroluk tahvil satarak girdi ve bu yılki bütçe tasarısına göre yıl sonuna kadar 2,3 milyar avroluk tahvil arz edebilir. Ülkenin önceden ihraç ettiği 10 yıl vadeli 1,5 milyar avro değerindeki tahvillerin süresi ise önümüzdeki yıl dolacak.

İngiltere kripto varlıkları kontrol altına alıyor

TOLGA DIŞI

İngiltere Merkez Bankası (BoE), sabit coinlerin (stablecoin) ödeme sistemlerinde yaygın kullanılması ve bu süreçte zararlı kullanımların engellenmesi amacıyla yeni düzenlemeler getirdi. Bankanın kararı 6 Kasım 2023 günü yayınladığı bültende yer aldı. Ekonomist Serhat Latifoğlu, konuyu Aydınlik Avrupa'ya değerlendirdi.

BoE tarafından "İstikrarlı bir değeri korumayı amaçlayan yeni bir dijital varlık türü" olarak tanımlanan sabit coinlerin (stablecoin) gelecekte perakende ödemeleri için kullanılabileceğinin altı çizildi. Sabit coinler, diğer kripto varlıklardan farklı olarak değerlerini dayandıkları bir para biriminden ya da emtiadan alıyorlar. BoE, yapacağı düzenlemeyle sabit coinlerin kullanımını daha hızlı ve daha ucuz bir hale getirmeyi amaçlıyor. Bununla birlikte "tüke-ticileri korumayı, kara para aklanmasını önlemeyi ve finansal istikrarı muhafaza etmeyi" amaçlıyor.

Serhat Latifoğlu, sabit coinlerin blok zincir teknolojisinin avantajını kullanmasında, daha güvenilir birer varlık olduklarına dikkat çekerek "Sabit coinler, bildiğimiz kripto varlıklardan farklı. Sabit coinler, avro, dolar veya sterlin gibi bir para birimine ya da gerçek bir varlığa dayanıyor. Bunlar, kripto varlıklardan farklı olmasının yanında blok

Serhat Latifoğlu

zinciri teknolojisini kullanma avantajı taşıyor." açıklaması yaptı.

TÜRKİYE SIRADA

Türkiye'de kripto varlıklara yönelik ilk resmi düzenleme, 16 Nisan 2021 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanımına Dair Yönetmelik" ile duyurulmuştu. Devletlerin bu varlıklara yönelik düzenlemeler yapmasının çok doğru olduğunu belirten Latifoğlu, Türkiye'nin de yeni düzenlemeler yapacağını söyledi: "Kripto varlıkların kanunen düzenlenmesi uzun süredir gündemdedi ama artık çok yaklaştık. Bunun kenceince maliyetleri ve riskleri var. Bu varlıklar, düzenlenmediği için şu an finan-

sal sistemin dışında bulunuyor. Bu da hükümetlerin çok dikkatli adım atmasını gerektiriyor. Böyle bir düzenleme eğilimi muhtemelen artış gösterecek. İngiltere bu adımını atıyor. Türkiye'de de bu yönde gelişmeler olacak."

SABİT COINLER ÖDEME ARACI OLACAK

Latifoğlu, düzenlemenin yatırımlardan ziyade, ödeme sistemlerine yönelik olduğunu altını çizdi. Ek olarak, blok zinciri teknolojisinin önümüzdeki süreçte ticarete de kullanılacağını ve bununla birlikte sabit coinlerin yaygınlaşacağını ifade etti.

BoE, sabit coinlerin ödeme sistemlerinin düzenlenmediği durumda finansal istikrar için risk oluşturabileceğini belirtti. Bu amaçla banka, ödeme sistemlerinin operatörlerini ve bunların hizmet sağlayıcıları-

ni çeşitli düzenlemelere tabi tutacak. Birleşik Krallık Mali Davranış Otoritesi (FCA) yetkilisi Sheldon Mills, amacı şöyle ifade etti: "Sabit coinler ödemeleri herkes için daha hızlı ve daha ucuz hale getirme potansiyeline sahiptir ve bu nedenle firmalara bu yeniliği güvenli ve emniyetli bir şekilde kullanma olanağı sunmak istiyoruz."

BoE Başkan Yardımcısı Sarah Breenen ise şunları belirtti: "Önerilerimiz, firmaların riskleri anlayabilmelerini ve halkın her türlü dijital para ve ödemeye güven duyabilmesini sağlamak için güvenli inovasyonu desteklemeyi amaçlamaktadır."

FCA, şu an sabit coinler de dahil olmak üzere kripto varlıkların büyük ölçüde düzenlenmemiş ve yüksek riskli olduğu, bir şeylerin ters gitme ihtimaline karşın hiçbir koruma olmadığı konusunda uyarılarını yeniledi.

ÇOCUKLARI EKRANA TESLİM ETMEYİN 'Anne ve babalar çocuklarıyla zaman geçirmeli'

Çocukların ekran karşısında saatlerce bir şey izlemesi nelere yol açıyor? Gelişimlerini nasıl etkiliyor? Kendilerine nasıl bir dünya yaratıyor? Bu sorulara yanıt veren Dr. Ayşe Devrim Burçak, uzun süre ekran karşısında kalmamın zararlarını anlattı. Burçak'ın anne ve babalara tavsiyesi ise "Çocuklarınızla zaman geçirin" şeklinde oldu

MERAL AKKAYA

YAPILAN sayısız araştırma ekran karşısında fazla zaman geçiren çocukların davranış sorunlarını yaşadığını ortaya koydu. Uzmanlar, uzun süre bir şeyler izlemenin çocukların gelişimini olumsuz etkilediğini vurguluyor. Ekran karşısındaki sürenin uzaması beraberinde bağımlılığı da getirebiliyor. "Teknoloji bağımlılığı" günümüzdeki kullanılan kavramların arasında yer almaya başladı.

Doktorlar artık çocukları akıllı ekran kullanımı konusunda yönlendirmenin, onlara iyi beslenme alışkanlıkları veya trafik güvenliğini öğretmek kadar önemli olduğunu savunuyor. Psikolojik danışman Dr. Ayşe Devrim Burçak, Aydınlik Avrupa'ya konuyu değerlendirdi. Burçak, uzun süre ekran karşısında kalan çocukların davranış sorunları yaşadığını görüşünde. Anne ve babalara da tavsiyelerde bulunan Burçak, "Çocuğunuzla zaman geçirin" önerisinde bulundu.

5 YAŞ ALTI ÇOCUKLAR YARIM SAATTEN FAZLA İZLEMELİ

■ Ekran başında uzun süre kalmak çocukları nasıl etkiliyor?

Öncelikle uzun süreden ne anlayacağız? Neye uzun diyeceğiz, neye kısa diyeceğiz? Çünkü bu uzunluk çocukların yaşlarına göre değişen bir durum. Bana sorsanız, 5 yaşın altındaki çocuklar ekranla hiç karşılaşmamalı. Ancak böyle bir şey çok mümkün görünmüyor. Bu yaşta çocuklarda maksimum 20 dakika yarım saat verebiliriz. Yarım saat, 45 dakikayı geçtikten sonra teklemeye başlıyorlar. Çocuklar sadece pasif bir şekilde izleyen olmaya başlıyorlar. 3 yaşın altında hiç izlenmeyebilir. Konuşmanın geliştiği yaş bir buçuk yaş sonrası. Bu yaşta ekran karşısında kalmak konuşmayı geliştirmiyor. Sosyalik anlamında geri plana itilebilecek şey oyun gruplarının içerisinde olmalarını sağlamanak.

EKRAN KARŞISINDA NE YAPTIĞI ÖNEMLİ

Yaşlar büyüdükçe bu durum değişebiliyor. Ekran karşısında olma halinden ne kastettiğimiz önemli. Kast-

ettığımız televizyon ekranı mı bilgisayar-daki oyunlar mı? Ya da çocuk ve ergenlerin sıkça izlediği YouTube, TikTok videoları mı? Şu nedenle bunları biraz ayırmak gerekiyor. Oyunların içerisinde aslında bizim dışarıda sosyalleşme yapmadığımız durumu çocuklar şu anda oynula yapıyorlar. Özellikle büyük şehirleri düşünün. Birbirlerinin evlerine gitme, gelme olanığı olmayan çocuklar ya da çıkıp sokakta oynama olanığı olmayan çocuklar orayı sokak alanı gibi kullanıyorlar. Bu dönem ilkököl sonu ortaokul gibi düşünürseniz, çocuğun ekran başında birkaç saat geçirmesi çok sakıncalı değil.

ÇOCUKLAR 2 SAATTEN FAZLA İZLEYİNCE DÜNYADAN KOPUYOR

■ Çocuk ekran karşısında ne kadar süre geçirmeli? Çok uzun kalır ise ne gibi sonuçlarla karşılaşılıyor?

Ekran başındaki süre 2 saati geçtikten sonra çocuklar dünyadan kopuyorlar. Bu dönem çocuklarındaki en büyük yaşanan sıkıntılardan bir tanesi kendi başlarına okuyup anlamayı öğrenemiyorlar. İzliyorlar. Her şey işitsel ve görsel.

Uzun süre izlemenin çocukların düşünme becerilerini kısıtladığını düşünüyorum. Yani düşünmesine gerek yok. Birilerinin yaptıklarını ve izlediklerini takip ederek eğleniyor. Diğer yarattığı durum ise okul çağı çocuklarında okuma becerilerini desteklemiyor. Yani okuma ya da araştırma gereksiz bir şeymiş gibi algılanıyor. Bunları dışında çocukların ya-

ratıcılıkları kısıtlanıyor. Örneğin çocuk lego ile oynamak yerine ekranda lego ile oynamaları izliyor. Gerçek lego ile oynamak hiç ilgisini çekmiyor. Yaratmak çünkü ihtiyaçtan doğar. Biraz sıkılmaktan doğar, hiç sıkılmıyorlar. 6 saat orada oturup onu izleyebilir. Onun için sıkılmayan çocuk ya da yetişkin bir şey üretmiyor. Sıkılacak ki bir şey üretilmiş.

Elbette sosyalleşme anlamında da etkiliyor. İlerleyen dönemde kişilik yapısında da etkiliyor. Ergenlik dönemlerinde özellikle çocuklar dışarıya çıkmak istemiyor. Diğer bir durumda kilo probleminin yaşanması; 8-10 sene çocuk ergenlerde obezite var. Ye, iç, oyn, izle, otur ya da bir kısımda hiç yemek içmek de yok.

DAVRANIS BOZUKLUKLARINA ETKİLİ VAR

■ Ekran başında uzun süre kalmak depresyona yol açar mı? Davranış bozukluğu yaratır mı?

Son yıllarda bu konuda çalışmalar var ama doğrudan depresyona yol açar şeklinde değil. Ama ekran; depresif bir noktayken kişinin kaçtığı bir yer haline gelebiliyor. Sorunu çözmek yerine kaçabiliyor. Davranış bozuklukları anlamında ise etkisi var. Özellikle çocuk ve ergenlerde bunu sıklıkla yaşıyoruz. Oyunların ya da izledikleri şeylerin, şiddet içerikli olma ihtimali yüksek. Saldırganlık dürtülerini boşaltmaya yardımcı olması hoşlarına gidiyor. Bu durum normalleştiriyorlar. Çocuk zihni 12 yaşına kadar soyut düşünmüyor.

Öldürmeyi sanki ertesi gün gözünü açıp uyanacakmış gibi normalize edebiliyor. Hem normalleştiriyor hem de gerçekten olmuştasına korkuyor. Korku problemleri; alta kaçırma, tırmak yeme, parmak emme durumları da görülebilir. Farklı psikolojik sıkıntılara neden olabilir. Saldırganlığı arkadaşlarına uygulayabiliyor. Bunlar karşılaştığımız durumlar.

ÇOCUKLARINIZLA ZAMAN GEÇİRİN

■ Ebeveynlere öneriniz ne?

Anne babaların çocukla zaman geçirmesi lazım. Eğer mümkünse birlikte dışarıda zaman geçirmek gerek. Zaman geçirmek derken sadece etkinlik yapmaktan bahsetmiyorum, konuşmak lazım, sohbet etmek lazım. Kendi duygusunu ifade etmeyen, duygu deyince düşüncüyü anlatan, sohbet deyince sadece sorulamakmış gibi konuşan anne babalar var. Çocuğu sorguya çeker gibi değil de kendiniz gününüzü anlatarak sohbet edebilirsiniz. Her şeyin evde konuşulabilir olacağına çocukları inandırmak gerekir.

Sadece yasak getirmek ya da kural koymak değil de bu kuralları arkasındaki mantığı çok uzatmadan çocuklara anlatmakta fayda var. Kuralların arkasında da durmak gerek. Diyelim ki 2 saat izleme süresi var. Siz de 3'üncü saate girmesine izin verir tutarsız olursanız işler zorlaşır. Ebeveynler model olmamın yanı sıra durduranda o l m a k d u r u m u n d a .

Almanya'da solunum yolu hastalıklarında 12 yılın rekoru kırıldı

ALMANYADA bu yıl solunum yolu hastalıkları vakalarının sayısında ciddi bir artış yaşanıyor. Ulusal Halk Sağlığı kurumu olan Robert Koch Enstitüsü'nün verilerine göre, bu sene, şu ana kadar, 2011'den bu yana en yüksek hastalık sayısına ulaşılan yıl oldu. Her 100 kişiden 8'i hasta oldu. Uzmanlara göre, kamusal alanlarda maske zorunluluğunun tamamen kaldırılması nedeniyle günlük yaşamda enfeksiyonu kapma olasılığı önemli ölçüde arttı. Aile Hekimleri Birliği Başkanı Dr. Markus Beier, "Solunum yolu hastalıklarının sayısı yüksek seviyede. Şu

anda özellikle klasik soğuk algınlığı ve korona vakaları ile uğraşıyoruz" dedi.

Akut solunum yolu hastalıkları (ARE), ateş, öksürük, burun akıntısı, boğaz ağrısı, bronşit veya zatürre gibi tipik soğuk algınlığı semptomları olan hastalıkları ifade ediyor.

Virolog Prof. Dr. Martin Stürmer, "Klasik soğuk algınlığı virüslerini SARS-CoV-2 ile birlikte yeniden görüyoruz. Virüsler kesinlikle farklı ya da daha agresif değil. Nihayetinde üç yıllık pandemiden ardından bu sonbahar/kış, yasal olarak gerekli koruyucu önlemler olmadan normale döneceğiz" dedi.

'Yabancıya sağlık hizmeti yok'

FINLANDIYA kamu yayın kuruluşu YLE'nin araştırması, ülkedeki sağlık sisteminde "ırkçı ve ayrımcı tutumların varlığını ve bunun hastaların tedavisini dahi etkilediğini" tespit etti. YLE, ülkedeki bir grup doktorla yaptığı röportajları ve araştırmalarını yayımladı. Finlandiya'da bazı doktorların, kapalı Facebook grubundaki ırkçı yorumlarının ekran görüntülerinin paylaşılmasının ardından yapılan araştırma için 15 doktor ve bir hemşireyle görüşüldü. Görüşülen kişilerin tamamı iş yerinde ve kapalı Facebook gruplarında, meslektaşlarıyla ırkçı ve ayrımcı dil kullandığını kaydetti.

Araştırmada, paylaşım ve yorumlarda genellikle "Müslümanlara veya yabancı kökenli kişilere" atıfta bulunularak, "ırkçı veya aşağılayıcı" ifadeler kullanıldığı belirtildi.

Araştırmada, Finlandiya'ya'nın doğusunda çalışan başka bir doktorun kırık şüphesi olan hastayla ilgili yaşadıklarına da yer verildi. Buna göre, röntgeni çekilen hastanın tomografisinin de çekilmesi gerekiyordu ancak cerrah, bu öneriyi ileten doktora hastanın soyadına bakarak Somalili olup olmadığını sordu. Cevabın olumlu olmasının ardından tomografiye gerek olmadığını aktardı.

DSÖ: Tüberküloz 7,5 milyon kişide görüldü

DÜNYA Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yayımlanan 2023 Küresel Tüberküloz Raporu'nda, tüberküloza bağlı ölümlerin sayısının 2021'de 1,4 milyonken, geçen yıl 1,3 milyona gerilediği açıklandı. Raporu'nda, 92 ülke ve bölgeden veriler yer aldı.

DSÖ, toplumda verem adıyla da bilinen tüberküloz ile mücadelede Covid-19 salgınından sonra iyiyi doğru bir eğilim olduğunu ancak bu alanda belirlenen yeni hedeflere ulaşmak için hızlandırılmış çalışmalara ihtiyaç bulunduğunu bildirdi. Raporu, 2022'de 7,5 milyon kişiye tüberküloz tanısı konulduğu, bunun, DSÖ'nün 1995'te küresel olarak tüberkülozu izlemeye başlamasından bu yana kaydedilen en

yüksek rakam olduğunun altı çizildi.

Raporda, 2020 ve 2021'de yeni tüberküloz tanısı konan kişi sayısındaki küresel düşüşün yüzde 60'ından fazlasını Hindistan, Endonezya ve Filipinler'deki vakaların azalmasıyla bağlantılı olduğu belirtildi. DSÖ, ülkelerde 2022'de artan tüberküloz vakalarının 2019 seviyelerinin üzerine çıktığı kaydedildi.

Tüberkülozla mücadelede yönelik küresel çabaların 2000 yılından bu yana 75 milyon üzerinde hayat kurtardığı vurgulanan raporda, 2022'de dünyanın ikinci ölümcül bulaşıcı hastalığı olmayan tüberkülozla mücadele için daha fazla çabaya ihtiyaç bulunduğunu ifade edildi.

Hırvatistan'da 34 kişi zehirlendi Coca-Cola ürünlerini çektii

HIRVATİSTAN genelinde son günlerde yaşanan zehirlenme vakaları nedeniyle Coca-Cola Hırvatistan Temsilciliği belirli ürünlerini önlem olarak raftan çekme kararı aldı. Ülkenin sahil kenti Rijeka'daki bir kafede Coca-Cola gazlı içeceği ve firmanın suyunu içtiği belirtilen 4 kişi

hastaneye kaldırıldı. Rijeka'daki olayın ardından ülke genelinde ilgili markanın içeceğinden zehirlendikleri iddiasıyla 34 kişinin hastaneye başvurduğu belirtildi. Coca-Cola Hırvatistan Temsilciliği, yaptığı açıklamada, insan sağlığını olumsuz etkileyecek bir duruma neden olmak is-

temediklerini belirterek zehirlenme vakalarıyla ilgili olduğu iddia edilen ürünleri market raflarından çekme kararı aldıklarını ifade etti. Devlet Müfettişler Ofisi de şüpheli ürünlerin raftan çekilmesi talebinde bulunarak olay netleşene kadar ürünlerin temininin durdurulmasını istedi.

AYDINLIK
AVRUPA

Yıl: 3
Sayı/Nr.: 136
12 Kasım 2023 PAZAR

Yayın Sahibi:
İmece Basın ve Yayıncılık Ticaret Limited Şirketi

Genel Müdür
(Tüzel Kişi Temsilcisi)
Osman Erbil

Genel Yayın Yönetmeni:
Yener Güneş

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Nadir Temeloğlu

Yazı İşleri Müdürü:
Meral Akkaya

Muhabirler:
Can Çakır, Mirza Çelik, Şafak Erdem,
Tolga Dişci, Yunus Emre Özgün

Sayfa Tasarımı:
Mustafa Tütiz

Yönetim Yeri: Aasmali Mescit Mahallesi İstiklal Caddesi
Deva Çıkmazı No: 3 / 4 Beyoğlu - İstanbul
İletişim: +90 1511 8958982 / avrupa@aydinlik.com.tr
Aydınlik gazetesinin her pazar yayınlanan ücretsiz ekidir.

Sosyal Medya Hesaplarımız

@aydinlikavrupa @AvrupaAydinlik

İNGİLTERE'DE YABANCI DOKTORLARA 'AYRIMCILIK'

İNGİLTERE'DE NHS'deki her beş yabancı doktordan üçü iş yerinde "ırkçı mikro saldırılarıyla" karşı karşıya kalıyor. Hastalar yabancı doktora tedavi olmayı reddedebiliyor veya ten rengi nedeniyle yeteneklerinden şüphe edilebiliyor.

Guardian'ın haberine göre; yurt dışında eğitim almış sağlık görevlilerinin yaşadığı yaygın "ırkçılık örnekleri", Birleşik Krallık'ta 2.000'den fazla doktor ve diş hekiminin katıldığı bir ankette ortaya çıkarıldı. Neredeyse beş kişiden üçü (%58) hem meslektaşlarından hem de hastalardan bu tür davranışlarla karşılaştıklarını söyledi, ancak çoğu herhangi bir önlem alınmayacağını düşündükleri için bunu bildirmediler. Etkilenen doktorlar sonuç olarak kendilerini üzgün, aşağılanmış, dışlanmış ve ciddiye alınmamış hissedebiliyorlar.

Belçika'da kanser vakaları arttı

BELÇİKA'DAKİ Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü'nün araştırmasına göre, ülkede 2004'te 61 bin 524 olan kanser vaka sayısı yüzde 31 artışla 2019'da 84 bin 954'e çıktı.

Enstitü Başkanı Philippe Defeyt, kanserli hasta sayısındaki artışı büyük oranda nüfus yapısındaki değişikliğe bağladı. Belçika'nın nüfusunun 2004'ten 2021'e kadar 1,13 milyon kişi, yani yüzde 10 arttığını hatırlatan Defeyt, aynı zamanda nüfusun giderek yaşlandığını vurguladı. Kanser türleri incelendiğinde ise kadınlarda en çok görülen tür olan meme kanseri vaka sayısının değişmediği ortaya çıktı. 2004-2005 döneminde 10 bin 929 olarak kaydedilen meme kanseri vakası 2020-2021 döneminde sadece 13 yükselerek 10 bin 942 oldu. Cilt kanseri vakaları ise kadınlarda yüzde 138, erkeklerde yüzde 130 arttı. Erkeklerde en sık rastlanan tür olan prostat kanseri yüzde 16 azaldı, pankreas kanseri ise yüzde 50 çoğaldı. Kadınlarda ise pankreas kanseri sayısı yüzde 72 arttı.

İngiltere'de yabancı doktorlara 'ayrımcılık'

İNGİLTERE'DE NHS'deki her beş yabancı doktordan üçü iş yerinde "ırkçı mikro saldırılarıyla" karşı karşıya kalıyor. Hastalar yabancı doktora tedavi olmayı reddedebiliyor veya ten rengi nedeniyle yeteneklerinden şüphe edilebiliyor.

Guardian'ın haberine göre; yurt dışında eğitim almış sağlık görevlilerinin yaşadığı yaygın "ırkçılık örnekleri", Birleşik Krallık'ta 2.000'den fazla doktor ve diş hekiminin katıldığı bir ankette ortaya çıkarıldı. Neredeyse beş kişiden üçü (%58) hem meslektaşlarından hem de hastalardan bu tür davranışlarla karşılaştıklarını söyledi, ancak çoğu herhangi bir önlem alınmayacağını düşündükleri için bunu bildirmediler. Etkilenen doktorlar sonuç olarak kendilerini üzgün, aşağılanmış, dışlanmış ve ciddiye alınmamış hissedebiliyorlar.

Uygur ellerinde Urumçi ve Turfan yollarında...

TÜLİN UYGUR

tulin.uygur@aydinlik.com.tr

NE at sırtında dağları aşık ne de yollarca yollarda kaldık ama Batılı gezginlerin 19.yy ortalarında yaptığı keşif gezilerinin küçük bir bölümünü biz de yaptık. Eski gezinleri okuyup yazarken onlara çok önemmiş, deve kervanlarıyla yapılacak bir yolculuğu hayal etmiştik. Öyle olmadı. Kendimizi İstanbul'dan Urumçi'ye giden uçakta buluverdik. (1) 6 saat süren yolculuğun ardından Urumçi'ye indik. Saatlerimizi 5 saat ileri aldık. Artık Çin'in kuzey doğusunda Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin başkenti Urumçi'yi gezmeye hazırız.

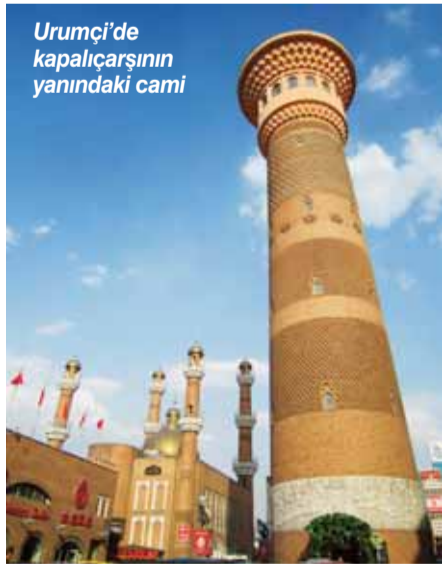

Sabah tai-chi sporu yapanlar

SABAHLARI TAI-CHI AKŞAMLARI VALS VE TANGO

Tarihi İpek Yolu üzerinde bulunan Urumçi, yüzyıllar boyu ticaret merkezi, gezginlerin, kaşiflerin uğrak yeri olmuş. Bugün Çin'in batıya açılan kapısı olan şehrin nüfusu 2,5 milyon. Şehir merkezindeki otelimizin önündeki park, Urumçi halkına spor yapmaları, dans etmeleri, ağaçların altında oturup gelip geçeni seyretmeleri, soluklanmaları için hizmet veren parklardan biri. Belki en merkezi olanı. Daha önce diğer Çin şehirlerinde de görmüştük. Akşam saatlerinde herkes pilli radyosuyla parka geliyor, kendi başına veya çevresindekilerle dans ediyor. Doğrudan kimse kimseyle ilgilenmiyor ama hep birlikte eğleniyor. Break dansçı gençlerden, tango ve vals yapanlara kadar her yaşta insanın zevkle dans ettiğini görmek hemen "haydi bizde katılalım" duygusunu uyandırıyor. Halkın kendi eğlencesini yarattığına şahit olmak ve bunun küçüktük bir parçası olmak çok hoş. Sabahları yine büyük bir kalabalık, insanın sakınlaştıran kaslarını güçlendiren binlerce yıllık dövüş sanatı "tai-chi" yapıyor. Herkes gayet uyumlu bir biçimde o hareketleri yapıyor. İşine giden takım elbiseliler, topuklu ayakkabılarıyla koşutran genç kadınlar, yaşlı amca ve teyzeler, ayakları patiklik köpeklerini gezdirilen, hepsi aynı alanda büyük bir ciddiyet ve sükunetle tai-chi yapıyor, tabii biz de! Bizim gibi acemelerin hareketleri yakınlığımızda olanları hafiften gülmüsetiyor.

Urumçi'ye turistik geziler için en uygun nisan ayında gitmiştik. Şehri dolaşırken sıcaktan, soğuktan hiç rahatsız olmadık. Urumçi çok geniş bir alana yayılmış bir şehir. Şehrin altında kömür madenleri olduğu için yeraltı trenleri yapılamıyormuş, bu yüzden toplu taşımacılık yerüstünden yapılıyor. Şehrin merkezi çok canlı, farklı etnik grupların bir arada yaşadığı hemen belli oluyor. Sokak satıcısı çok olan bir şehir Urumçi. Sokakta satılan yemekler ilginç görünümlü ve çok renkli ama denemedik! Küçük oyuncaklar, biblolar gibi "diğer" ürünleri satanlar da neredeyse her yerde karşımıza çıktı.

Urumçi'de kapalıçarşının yanındaki cami

URUMÇİ'NİN KALBI KAPALIÇARŞI!

İlk durağımız olan Kapalıçarşı (Da Bazar) yeni bir yapı. Çarşının hemen yanında bir de cami var. Çarşı 1982'de açılmış. Burası Sincan'daki en büyük toptan ve perakende çarşısı. Önce 6756 m2'lik bir alanı kaplarken genişletilerek toplam 35 bin metrekareye ulaşılmış. Ticaret çok iyi olmalı. Yiyecekteki yiyeceğe her şey var. Satıcılar güler yüzlü, samimi ama rahatsız etmeyen tavırlarıyla, farklı ama güzel Türkçeleriyle alışverişini kaçınılmaz kılıyor. Bir de pazarlık eğlencesi eklenince bütün çarşıyla dost olmak çok kolaylaşıyor! Sağdan soldan gelip alışverişe katkıda bulunanlar, kendi malını göstermek için çağırınlar derken

çarşı, keyifli bir deneyim oluyor. Uygurlar, 15.yy'a kadar eski Uygur alfabesi kullanırken, İslamiyet'in kabul edilmesiyle Arap harflerini kullanmaya başlamışlar. Bu nedenle sözlü olarak insanlarla kolayca anlaşılırken yazılanları okumak imkânsız!

Dışarıda Kapalıçarşı yakınlarında Türkiye'den oralarda ticaret yapmaya giden irili ufaklı firmalar gözümüze çarpıyor. Etrafta bolca pasaj ve oralarda da irili ufaklı mağazalar var. Bolca türban, "İslami giysi" ve hac malzemeleri, kitaplar gibi dini içerikli ürünler satan dükkanlar dikkat çekiyor. Hotanlı olduğunu öğrendiğimiz kapkara burkalar (tepeden turnağa simsiyah, göz olması gereken yerleri peçeli çarşaf) giymiş kadınların kocalarının ardından yürüdüğünü görmek bizi şaşırtıyor. Çin'in din tüccarlarına karşı takındığı hassas tutumu anlamakta zorlanmıyoruz.

Urumçi'de sokak satıcısında yumurta ve nohut yemeği

Çarşıdaki "Mirage" isimli bir Uygur lokantası geleneksel lezzetler sunan sazlı sözlü, havuzlu kocaman bir lokanta. Bizim ağız tadımıza oldukça uygun buharında pişmiş iri mantı, yağlı koyun etli "lagman", tandır ekmeği, şiş kebapları, helvaları lezzetli ama özellikle et yemekleri biraz fazla yağlı. Personeli son derece saygılı, güler yüzlü ve hızlı olan lokantada müzisyenler de geleneksel ve pop tarzı müzikler çalıyor.

Koço harabeleri

KIZIL TEPE'YE ÇIK URUMÇİ'Yİ SEYRET

Kızıl Tepe tüm Urumçi'nin 360 derece seyredilebildiği bir tepenin adı. Şehrin sembolü olan tepenin kızılkahverengi bir kayanın üzeri. Kızıl Tepe'den yaklaşık 1 km uzakta Yamalike Tepesi var. Efsaneye göre dönemin imparatoru-çesi uçarak Cennet gölünden gelen bir kız ejdere yakalamış ve kılıcıyla ikiye bölmüş. Ejderhannın sol yanından Yamalike Tepesi, sağ tarafından ise Kızıl Tepe meydana gelmiş. İmparatorünün kılıcı da Urumçi nehrine dönmüş. Topografik haritalara göre bir zamanlar birleşik olan bu tepeler katmanların çökmesi sonucu ikiye bölünmüş. Kim bilir belki imparatoriçe gerçekten uçan ejderhayı ikiye bölüvermiştir.

Kızıl Tepe'ye yeşil bir parktan, keyifli yürüme yollarından geçilerek çıkılıyor. İsteyenler ve yürüyemeyenler için küçük taşıyıcı araçlar var. Bir Çin tapınağı, bir pagoda ve gölleri de olan park alanı tam bir dinlenme yeri. Soluklanmak için yer ararken radyosundan yükselen müzikle dans eden geleneksel giysili genç bir kadın gördük. Tek başına müthiş bir manzaraya karşı, son derece zarif hareketlerle geleneksel Uygur dansı yapan kadını bir süre izledik. Etrafında biriken erkek kalabalığı filan yoktu!

Çin tapınağında bir etkinlik yoktu ama bina ve süslemeleri müthişti. İnsanlar eskiden ne kadar sabırlıymış, ince ince boyanmış tapınakta her şey ahsap.

Urumçi'deki Mumya Müzesi çok ünlü, adeta bir turist mknatısı. Tarihinin havzasından çıkarılan mumyalar insanlığın göç yollarına ışık tutuyor ama biz oralara kadar gidip müzeyi ve mumyaları göremeden döndük! Halen üzülürüm.

TURFAN YOLLARINDA

Urumçi -Turfan arası yaklaşık 180 km, 3 saat sürüyor. Yol boyunca Tann dağlarının karlı tepelerini, coşkun akan nehirleri, kumulları, tuz göllerini seyrederiz. Hızlı tren için yapılan yüzlerce viyadük görüyoruz. Bu arada göz alabilirdiğince uzanan rüzgar enerjisi tribünleri ve tarlalara yayılmış güneş panellerini de

Turfan Urumçi arasındaki rüzgar tribünleri tarlası

Karız Müzesi müzisyenleri

Turfan'da üç yaşlı Uygur

Urumçi'de sokakta ana çocuk sağlığı hizmeti

Turfan'da Karız su kuyusu

unutmadan yazalım. Böylesine yoğun bir alternatif enerji yatırımı hiç görmemiştik.

ÇÖLDE BİR VAHA

Turfan şehri yüzde 70'i Uygur olan 250 bin nüfuslu bir şehir. Kışları çok soğuk, yazları ise çok sıcak oluyormuş. Şehir Tann nehrinin havzasında, Turfan çukuru denilen yer kabuğunun çöktüğü yerde kurulmuş, denizin sadece 30 metre üzerinde. Çukurun diğer bölgeleri ise denizin 154 metre altında. Etrafı çöllerle sarılı şehir, Karız kanalları sayesinde yemyeşil! Asma bahçeleriyle ünlü. Hemen üzüm kurutma evlerini görüyoruz. Tuğlalar arasında boşluklar bırakılarak yapılan yüksek ve havadar evlerde üzümler gölgede ama hava alarak kuruyormuş. Her renk, her cins üzümün yetiştiği Turfan yeşil, ince uzun ve tatlı kuru üzümleriyle ünlü.

ÖDÜLLENDİRİLEN HIRSIZLIKLAR!

Eski İpek Yolu üzerindeki Tarım havzasının çevresinde pek çok önemli tarihi kalıntılar var. Belli ki bölge her zaman önemli bir ticaret merkeziymiş. Bir İngiliz subay olan Francis Younghusband (1863-1942) 1887'de bölgeye gelmiş, araştırmalarını yapmış, ortağı kazmış, kazılarda gün yüzüne çıkardığı her şeyin resmini yapmış, fotoğraflarını çekmiş sonra da hepsini deve kervanına yükleyip götürmüştü. Hizmetlerinden dolayı da ülkesinde madalyayla ödüllendirilmiş.

Kızıl Tepe'deki ahşap tapınak

Turfan'a gelen Alman oryantalist Albert von Le Coq (1860-1930) da arkeolojik kazılar yapmış, bilime katkıda bulunmuş ama o da bulduğu her şeyi Berlin'e taşıyormuş! Eserlerin saklandığı müzeye müdür yapılmış. Hani Sincan Uygur'un tarihi ve kültürel mirası İsveç'te demistik ya, bilim insanları dahil tüm Batı kapışmış buradaki zenginlikleri, kimisi el yazmalarını, kimisi arkeolojik buluntularını! Az gelişmişliğin kaderi mi yoksa çok gelişmişlerin açgözlülüğü mü siz karar verin!

KARIZ KANALLARI ÇÖLE CAN VERİYOR

Turfan'da yerin altındaki su kanalları saçağın ve rüzgarların kuruttuğu bir coğrafyada, insanlığın doğaya karşı verdiği yaşam mücadelesinin kanıtı. Karlarla kaplı Tann dağlarından gelen sular kupkuru, sıcak ve çorak alanların altından kanallarla taşınmış. Verimli ve yeşil bir vadiye hayat vermiş. Yerel hava şartlarına uygun inşa edilen kanallardaki yer çekimi ve eğim öylesine hesaplanmış ki suyun doğrudan güneşle temas etmesi ve kuruması engellenmiş. Karız sistemi kuyular, kuyular birbirine bağlayan ve bazılarını 8 km uzunluğunda yer altı tünelleri ve yer üstündeki su havuzlarından oluşuyor. Toplam 1400 kuyu ve 5000 km

su kanalı var.

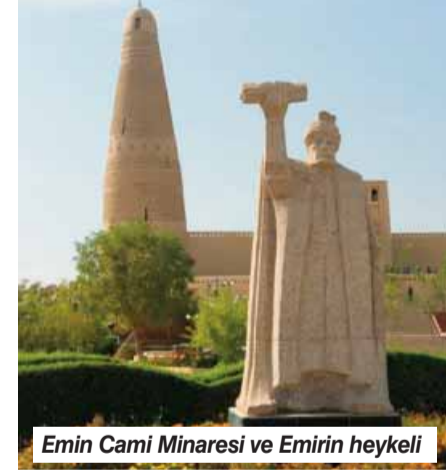

Karız kanallarının uzaydan görünüşü

KARIZ KANALLARINA EVET, AKARSULARIN HAPSEDİLMESİNE HAYIR!

Turfan'daki "Karız Cenneti Müzesi"nde kanalların basit tekniklerle yapıldığını öğreniyoruz. Karız sistemi dağlardan inen suyun da temiz kalmasını sağlıyormuş. 1993 yılında yapılan yerel Turfan Halk Kongresi toplantısında Karız kanallarının yaşatılması ve geleceğinin garanti altına alınması için de karar alındığını öğreniyoruz. Bu konuda çalışmalarını ve eserleriyle ünlü Profesör Gafur Nureddin Tolmboq aynı zamanda gezdiğimiz müzenin de kurucusu. Karız kanallarının tarihçesini büyük bir istekle anlatıyor. Tann dağlarından havzaya yayılan bazı kuyuların uzaydan çekilmiş görüntüleri aptaport kollarındaki vantuzları andırıyor. Müzedeki örnek kanala indiğimizde bir anda içmemiz için elimize tutuşturulan bardaktaki kanal suyunu reddedemedik içtik, tadı fena sayılmazdı doğrusu!

Karız kanalları dağlardan akan sular çöllerde kuruyup ziyan olmasın diye yer altına alınarak şehirlere ve tarıma hayat veriyor. Yine de birçok tünel kurumuş.

Emin Camii Minaresi ve Emir'in heykeli

KONİ GİBİ MİNARE GÖRDÜNÜZ MÜ?

Turfan'ın 2 km güneydoğusundaki Emin Camisi'nin yapımına 1777 yılında Emin Hoca zamanında başlanmış. 1778'de hocanın oğlu Süleyman tarafından bitirilmiş. Bu ilginç minareli camiyi Qing hanedanı döneminin ünlü mimarı İbrahim yapmış. Yıllara meydan okuyan caminin kerpiç minaresi koni şeklinde ve üzeri desenli. Aslında bir minareden çok Budistler ters çevrilmiş huniye benzeyen pagodalara gibi inşa edilmiş. Zaten Prens Su'nun Pagodası (Su Gong Pagoda) da deniliyor. Çin'de bu biçimde yapılmış başka bir minare veya pagoda bulunmadığı da söyleniyor. Hiç ağaç kullanılmadan kurutulmuş kerpiç tuğlalarla yapılmış. 10 metre çapında ve 44 metre yüksekliğinde minarenin 14 penceresi var ve Uygur motiflerinden oluşan çiçek ve geometrik desenlerle süslü. Minarenin oturduğu tabanın toprak, yumurta, bal ve pirinç karışımından yapıldığı anlatılıyor. Helezon şeklinde 72 basamakla çıkan minare artık ziyaretçilere kapalı. Ama cami halen dini bayramlarda kullanılıyor. Cuma ve cumartesi günlerinde de kullanıldı-

ğni duyduk. Minareye inat, cami son derece sade yapılmış, tavanı taşıyan tahta direkler var, alçak kubbesi de farklı. Camiye girişi sağlanan dehlizdeki kapıların derinliği sonsuzluk hissi uyandırıyor

Koço harabelerinde heykelleri kayıp Buda pencereleri

KOÇO (GOACHONG) HARABELERİ

Turfan'a yaklaşık 40 km uzaklıktaki Koço harabeleri uçsuz bucaksız Taklamakan çölünün hemen başlangıcında yer alıyor. Tann Dağlarının "Yanan Dağlar" denilen kızıl çalan kumtaşı tepelerinin eteklerinde yer alan harabeler 2000 yıllık geçmişe sahip. Önemli bir ticaret şehri olan Koço 9.yy-14.yy arasında Uygurların Karahoca hanedanının egemenliğine girmiş. Daha sonra terk edilmiş. Aslında Uygurlar çok önceden de bu bölgede başka egemenlikler altında yaşamışlar. Koço harabelerinin iyi korunmuş olduğu söyleniyor. Koço dış şehir, iç şehir ve saray olmak üzere 3 bölüm olarak tasarlanmış. Şehrin güneybatısında büyük bir Budist tapınağı var. Zaten Uygurlar Müslüman olana kadar Şamanizm, Mani, Nesturi, Budizm olmak üzere değişik dinlerin etkisinde kalmışlar. Buradaki tapınağın ayrı bir girişi ve bahçesi, ibadet alanı, din adamlarının evleri ve kütüphanesi olduğu görüldü. Buda'nın farklı özelliklerini temsil etmek üzere ayrılmış küçük pencerelerdeki Buda'lar ise artık yok, acaba bir Avrupa müzesinde mi? Bazı rölyefler ise halen görülebilir. Kerpiç kalıntıların zarar görmemesi için tahta yürüyüş yolları yapılmış, turistler belki öncülleri gibi talancı değiller artık ama kesinlikle umursamazlar!

Sincan Uygur Özerk Bölgesi

"Büyük Savaş" diye bilinen Rusya-İngiltere arasındaki paylaşım savaşında Japonya ve Çin'de sahne alınca Türkistan toprakları parçalanmış. Doğu Türkistan denilen toprakların bugünkü resmi adı Sincan Uygur Özerk Bölgesi. Sincan yeni topraklar demek ama o topraklar çok eski! 1 Ekim 1955 yılında kurulan özerk bölge Çin topraklarının 1/6 sı ve 1,6 milyon km2 büyüklüğünde. Neredeyse Batı Avrupa'nın tümü kadar! Sincan'ı ortadan bölen Tann Dağları (Tianshan), Çungarya (Dzungaria) ve Tarım havzasını oluşturmuş. Yer kabuğunun çöktüğü bölge deniz seviyesinin altında ama Karakorum dağlarında 8611 metreye ulaşılıyor. Çin'in en uzun nehri olan Tarım nehri çöllerin arasındaki vahalara hayat veriyor. Sincan'ın başkenti Urumçi, önemli şehirlerinden biri de Kaşgar. 55 farklı etnik grubun yaşadığı Sincan'da nüfusun çoğunluğu Uygurlardan oluşuyor. Önemli yer altı zenginliklerine sahip Sincan'da altın, kömür, krom ve bakır dışında Çin'in toplam petrol rezervinin %30'u, doğal gazının ise %34'ü bulunuyor.

DİPNOT

1) Urumçi'ye tarifeli sefer yapan China Southern havayollarına ait bir uçakla uçmuştuk.

ORWELL'İN ALDATMACASI

LUBODRAG SIMONOVIC

FELSEFE DOKTORU, ESKİ BASKETBOLCU

ORWELL'İN 1984'ü nü doğru anlamak için eserin doğduğu somut tarihsel ve toplumsal şartlar göz önünde bulundurulmalıdır. Orwell'in yaşadığı dünyayı ve o dünyadaki hakim eğilimleri çözümlenmeden eserin somut tarihsel anlamını ve böylece özünü anlamak mümkün değildir.

Orwell'in eserini en çok etkileyen şey, 2. Cihan Harbi sonrası Soğuk Savaş atmosferi ve Orwell'in anti-Sovyet tutumuydu. Orwell'in 1984'ü bir politik broşürdür ve böylelikle Batı'nın Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne karşı bir Soğuk Savaş propaganda aletidir. 1984, Orwell'in gazeteci ve Britanya hükümetinin yetkilisi olan yönüne ayrılmaz bir bağla bağlıdır. 1949'un başından itibaren Orwell bir hükümet organı olan ve anti-komünist propaganda yürüten Enformasyon Araştırma Departmanı'nda (Information Research Department) çalışıyordu. Yazar ve gazeteci arkadaşlarını jurnallede ve onlara ihanet eti. Anti-Sovyet histerinin oluşmasına yardımcı oldu.

1984'te Orwell, Ekim Devrimi'ni değersizleştirdiği ve güllüçleştirdiği Hayvan Çiftliği (Animal Farm) kitabının politik ruhunu devam ettirdi. Orwell Hayvan Çiftliği'ni, 1944'ün ikinci yarısında, Kızıl Ordu Nazi Almanyası ile belirleyici bir muharebeye girdiği zaman, yani dünyanın tüm özgürlük aşığı insanlar, Kızıl Ordu'nun Berlin'e muzaffer ilerleyişini beklenti ve umutları içinde takip ederken, yazdı. Orwell, SSCB'nin faşizme karşı mücadelesi ve zaferinden kazandığı otoriteyi değersizleştirmeye çalıştı. Ne Nazi Almanyası'na karşı zaferde SSCB'nin belirleyici rolünden ne de Nazi Almanyası'nın SSCB'de işlediği canice suçlardan bahsetti.

İKİ KUTUPLU DÜNYANIN OLUŞMASINI ENGELLEMEYE ÇALIŞTI

Orwell, iki kutuplu bir dünyanın oluşmasını ve dünyada sömürgecilik karşıtı bir hareketin gelişmesini engellemeye çalıştı. Sömürgecilik karşıtı mücadelenin öncü gücünü haklı olarak SSCB'de görüyordu. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra SSCB iki kutuplu dünyanın bir kalesi ve Batı emperyalizminin önünde bir engel haline geldi. Batı sömürgeciliğinin boyunduruğundaki halklar, özgürlük mücadelelerinde SSCB'yi doğal bir müttefik olarak gördüler. Orwell, SSCB'ye sadece Hitler'i desteklediği için karşı çıkmıyordu, aynı zamanda SSCB'nin faşist Almanya'ya karşı zaferinin sömürgecilik karşıtı mücadelenin kalesi haline gelmesine katkıda bulunacağını düşündüğü için de karşı çıkıyordu. Orwell'in Ekim Devrimi'nin sadece toplumsal değil, aynı zamanda sömürgecilik karşıtı bir devrim olduğunu "gözden kaçırması" tesadüf değildir. Ekim Devrimi'nde fabrikalar, madenler ve petrol sahaları millileştirilmiş ve Rusya Batı'nın sömürgeci prangalarından kurtulmuştur. Sovyetler Birliği emperyalizme karşı mücadelenin sembolü haline geldi ve Lenin'in Kapitalizm: Emperyalizmin En Yüksek Aşaması kitabı dünyanın dört bir yanındaki ezilen halkların özgürlükçü İncil'i oldu.

Orwell, İspanya İç Savaşı sırasında Troçkistlere yakındı. Bu nedenle, SSCB tarafından desteklenen ve efsanevi "La Pasionaria" Dolores Ibaruri tarafından yönetilen İspanyol Komünist Partisi ile çatıştı. Bazı Troçkistler, Troçki suikastının ardından SSCB'ye yönelik Nazi saldırısını destekleyecek kadar ileri gittiler. Aralarında Troçki'nin eski sekreteri Raya Dunayevskaya da vardı.

ORWELL'İN 'KEHANETLERİ' SİYASİDİR

Orwell'in "kehanetleri" uzgörüşlü değil, siyasi niteliktedir. 1984, Sovyet "komünizmini" kabul etmeleri halinde başlarına ne geleceği konusunda Batı toplumlarına bir uyarıdır. Batı'nın diğer ideolojileri gibi Orwell da komünizm fikrini Stalinizm pratiğine indirger ve Stalinizm'i de en karanlık ışıklar altına yerleştirir. SSCB, Orwell'in kaleminde Dante'nin Cehennemi'nin bir benzerine dönüşür. SSCB'yi "seytani imparatorluk" ilan eden Ronald Reagan ve Batı'nın diğer en gerici politikacılarının Orwell'den çokça hoşnut olmaları tesadüf değildir.

Orwell'in "Sovyet totalitarizmine karşı mücadelesi" Batı'nın sömürgeci geleneğini mi takip ediyordu? Rus halkını ve yaşam alanı

Hitler

Lenin

ni fethetmek için Batı'nın sömürgeci yayılmasının bir bahanesi miydi? Her halükarda, Orwell'in siyasi yazıları, ABD ve Britanya'nın Doğu'ya ilerleme ve Rus halkını yok etme çabalarını gerekçelendiren toplumsal atmosferin yaratılmasına bir katkıydı.

1984, tarihsel ve sosyolojik analizlere dayanmaz; Vatikan, Nazi ve McCarthy propaganda mekanizmalarının dayandığı psikolojik karakterli propaganda yöntemlerini kullanır. İnsanlarda SSCB'ye karşı tiksinti ve panik yaratmak amacıyla yazılmıştır. Kitaptan beklenen, Batı'ya SSCB'yle mücadelede birleşecek öldürücü bir nefret yaratmasıdır. 1984, SSCB'yi yıkabilecek tüm araçların kullanılmasını gerekçelendiren bir savaş çıkırtıcılığı propagandasıdır. Bu son derece önemlidir çünkü 1984, NATO'nun kuruluşunun son aşamalarında olduğu (4 Nisan 1949) ve Amerikan siyasi ve askeri elitinin Doğu Avrupa ve SSCB'yi atom bombalarıyla yıkmaya planları yaptığı bir dönemde yazılmıştır.

KAPİTALİZMİN POTANSİYELİ GÖZ ARDI EDİLDİ

Orwell "totalitarizm'i, SSCB'de var olduğunu düşündüğü tek parti sistemine ve parti bürokrasisinin devlet aygıtı aracılığıyla vatandaşlar üzerindeki egemenliğine dayanan siyasi sisteme indirgemişti. Böylece "totalitarizm" terimini sakatlamış ve kapitalist totalitarizmin doğasına ve gelişiminin feci sonuçlarına işaret eden eleştirel düşünceleri kenara itmiştir. Orwell'in gelecek yansıtılmasında (projeksiyon) kapitalizmin potansiyeli de göz ardı edilir. Kapitalizmin ideoloğlarının hala Orwell'in totalitarizm anlayışına atfata bulunmaları tesadüf değil.

Kapitalizmin belirleyici ilkeleri kapitalist totalitarizmin doğasını açıkça ortaya koymaktadır: "Para kokmaz!", "Her şeyin bir fiyatı vardır!", "İnsan insanın kurdudur!", "Herkesin herkese karşı savaşı!", "Rekabeti yok et!", "Büyük balık küçük balığı yutar!", "Savaş en iyi iştiir!"... Kapitalizmde totaliter güç; siyasi alan değil, insanların yaşamlarını, insanlar arası ilişkileri ve insanın doğasını koşullandıran mutlaklaştırılmış kâr ilkesine dayanan kapitalistleştirilerek dejenere olmuş yaşamdır. "Tüketim toplumunun" gelişiminin bunda bilhassa etkisi oldu. İnsanlar çalışan-tüketen bir "kitle" haline getirilmiş ve böylece dünyanın yıkımında kapitalistlerin suç ortağı haline getirildi. "Tüketim toplumunda" kapitalist totalitarizmin en feci özelliği tam anlamıyla hayat bulmuş durumda: dünyanın yıkımından

yeni kâr kaynaklarının devşirilmesi.

Kapitalizm, insanlar üzerinde totaliter egemenliğini kurduğu formasyon olan bir "teknik uygarlık" yaratır. Kapitalizmde teknolojinin gelişimi, yalıtık bir olgu değildir, aksine kapitalist yayılmanın bir aracı olarak yıkıcı ve ekokırıcı bir karaktere sahip olan kapitalist totalitarizmin taşıyıcısı haline gelmiştir. Bu haliyle insanlığın devamına en büyük tehliktir.

ORWELL, AMERİKAN EMPERYALİZMİNİN GERÇEK DOĞASINI GİZLEMİŞTİR

Orwell, SSCB'yi "insanlık için en büyük tehlikeyi" temsil eden "seytani bir imparatorluğa" indirgererek, askeri sanayinin gelişimine dayanan Amerikan emperyalizminin gerçek doğasını gizlemiştir. Kapitalizmin en önemli kurallarından biri olan "Savaş en iyi iştiir!", İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra on milyonlarca insanın ölümüne ve dünyanın birçok yerinde ekolojik felaketlere neden olan Amerikan emperyalizminin tartışılmaz yönü gösterici fikri haline geldi. Doğası gereği soykırıcı ve ekoyıkıcı olan fetih savaşları, Amerikan sömürge politikasının en önemli özelliği oldu. Amerikan atom programı, Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombalarının atılması, 200.000'den fazla insanın ölmesi ve çok daha fazlasının radyasyona maruz kalması, Amerikan emperyalizminin yıkıcı potansiyelini açıkça göstermiştir. Fakat Orwell, Hiroşima ve Nagazaki'nin Amerikan kapitalizminin yarattığı "geleceğin" bir habercisi olduğu aleni gerçeğini dile ge-

tirmekten kaçınır.

Amerikan emperyalizminin modern dünyadaki temeli "tek dünya" (mondializm) olarak adlandırılan küresel bir kapitalist totalitarizmdir. Gezegenin her bir ucu bucağı, "Amerikan çıkar alanı" haline gelmiştir. Bu, aynı zamanda, tüketim yaşam tarzı ve eğlence endüstrisine dayalı propaganda alanı aracılığıyla dünyanın Amerikanlaştırılmasına tekbül etmektedir ki, burada alanda en önemli yeri Hollywood film endüstrisi, spor ve şov dünyası işgal etmektedir. Dünyanın sportifleştirilmesi, dünyanın kapitalist totalizasyonunun ve kitlesel ahmallaşmasının üretimini en önemli yolu haline gelmiştir. Bu, milli kültürlerin ve geleneksel dinlerin yok edilmesi, günlük yaşamlarında insani değerlerle değil, "Rekabeti yok et!" ve "Para kokmaz!" ilkeleriyle yönlendirilen zihni olarak çarpıtılmış insanların yaratılması anlamına gelmektedir.

FAŞİZM KAPİTALİZMİN EN KORKUNÇ ÇOCUĞUDUR

Faşizmin kapitalizmin tarihsel tezahürlerinden yalnızca biri, daha doğrusu krizdeki kapitalizmin sıkılmış yumruğu olduğunu belirtmek Orwell'in aklına gelmedi. Faşizm, Birinci Dünya Savaşı'nın neden olduğu kapitalizmin ekonomik krizinin yanı sıra 1929'da ortaya çıkan yine kapitalizmin ekonomik krizinin doğrudan bir sonucudur. Faşizm kapitalizmin en korkunç çocuğudur.

Orwell, Sovyet sosyalizminin Batı'daki işçi sınıfına ve köleleştirilmiş halklara yeni bir dünya yaratmak için ilham veren devrimci potansiyelini gözlerden uzak tutmaya çalıştı. Bu yüzden Orwell'de Rusya'nın Batı'nın sömürgeci prangalarından kurtarılması, planlı ekonomi, kadınların medeni hakları, milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkı, ücret-

siz sağlık, eğitim ve barınma, çocuk işçiliğinin ve fuhuşun ortadan kaldırılması hakkında tek kelime yok. Aynı şekilde, Sovyet vatandaşlarının dünyanın en eğitimli nüfusu haline gelmesini sağlayan cehaletle mücadele ve kapsamlı eğitim sistemi hakkında da tek kelime yok. SSCB daha 1939'da dünyanın birinci bilimsel gücü, 1940'ta ikinci ekonomik gücü ve İkinci Dünya Savaşı sırasında da birinci askeri gücü haline gelmişti.

SSCB, ABD'YE KARŞI KOYMASAYDI YÜZ MİLYONLARCA İNSAN YOK OLACAKTI

SSCB, ABD ve müttefiklerini yıkabilecek nükleer silahları ve diğer teknik araçları üretmemiş olsaydı, 1984 yılında dünyada acaba neler olurdu? ABD, Britanya ve diğer Amerikan uydualarının desteğiyle Doğu Berlin'e 91, Leningrad'a 145, Doğu Avrupa'daki şehirlere ise yüzlerce atom bombası atmayı planladı. Bombardımanın amacı "nüfusun yok edilmesi"di. Çin de 1950'li yılların başında aynı kaderi paylaşacaktı. Eğer Stalin Çinli devrimcilere yüzlerce MiG-15 göndermeseydi ve bu uçaklar Çin Denizi üzerinde iki saldırıda onlarca Amerikan B29 bombardıman uçağını imha etmeseydi, Amerikalılar Çin kıyı şehirlerini dümdüz edecek ve 50 milyondan fazla Çinliyi öldürecek. Eğer SSCB Amerikan emperyalizmine karşı koymasaydı, yüz milyonlarca insan "Amerikan demokrasisinin" nükleer çöplüklerinde yok olacaktı.

Orwell eleştirel düşünceleri özgürleştirici ve uzgörüşlü potansiyelinden mahrum bırakmıştır. Sadece SSCB'nin değil, kapitalist totalitarizmin üstesinden gelme ve insancıl bir dünya yaratma fırsatı sunan sivil toplumun ve milli kültürlerin de özgürleştirici potansiyelini reddetmiştir.

Modern kapitalizm, Orwell'in gizlemeye çalıştığı, kapitalizmin gerçekleşmiş totaliter ve yıkıcı potansiyellerini temsil etmektedir. Orwell'in öngördüğü "gelecekte" dünyaya, SSCB'nin ortadan kalkmasıyla insanlığın totalitarizmin zincirlerinden kurtulması değil, canavarlığıyla tarihte yaratılmış tüm totalitarizm biçimlerini aşan kapitalist totalitarizm rengini vermiştir. Sadece mutlakiyetçi değil, aynı zamanda yıkıcı ve ekokırıcı bir karaktere sahip olan kapitalizm insanlığı bir uçurumun eşğine getirmiştir. Dünya, yıkımın eşindedir.

Ceviren: Şafak Erdem
**Yazı Uwidata'da yayınlamıştır. Ara başlıklar tarafımızca konulmuştur*

Alman milliyetçileri Magdeburg'dan seslendi

NATO'DAN ÇIKALIM, RUSYA İLE BARIŞALIM

Alman Gazeteci Jürgen Elsässer'in genel yayın yönetmenliğini yürüttüğü Compact Dergisi, "NATO'dan Çıksın – Rusya ile Barış" isimli bir konferans düzenledi. Rusya ve Almanya'dan birçok konuşmacıyı ağırlayan konferansa ilgi yoğun. Doğu Almanya şehirlerinden Magdeburg'da düzenlenen etkinlikte öne çıkan vurgu "Bu bizim savaşımız değil. Almanya, kalbine saplanan ABD üssünden kurtulmalı" şeklinde oldu

CAN ÇAKIR

DOĞU Almanya'nın önde gelen şehirlerinden Magdeburg, tarihi bir konferansa ev sahipliği yaptı. Rusya'nın ABD kuşatmasına karşı başlattığı Ukrayna hareketi ikinci yılına yaklaşırken, milliyetçi çizgisiyle öne çıkan Compact Dergisi, Rusya ile barış için çağrı yaptı. Etkinliğe Rusya ve Almanya'dan isimler katıldı. Konferansın tanınmış konukları arasında Reseau Voltaire sitesi sahibi Thierry Meyssan yer aldı.

'BARIŞ DUYARLILARININ SAVAŞ KONSEYİ'

Konferansın açış konuşmasını yapan Compact Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Jürgen Elsässer, Rusya'nın hareketinin ABD'ye karşı yönelmediğini hatırlattı. ABD'nin Afganistan, Irak ve Suriye'de de savaş çıkarttığını ve dünyanın farklı yerlerinde üsler kurduğunu hatırlatan Elsässer, Olaf Scholz hükümetinin de ABD Başkanı Biden'in emirlerini yerine getirdiğini söyledi. "NATO yürüyor. Biden emrediyor, Scholz uyguluyor. Baerbock yalan söylüyor ve Habeck gültüyor" diye konuşan Elsässer, sözlerini şöyle sürdürdü: "Vatandaş, ABD Rusya'ya karşı savaşını finanse edebilirsin diye üşüşün ve kan kaybedsin. Halbuki Wall Street'in bu savaş, Kuzey Akım'a yönelik saldırıların da, ki Almanya'ya karşı 1945'ten beri ilk düşmanca hareket, son derece açık bir şekilde gösterdiği gibi, aynı zamanda Almanya'ya karşı da bir savaş." Gerginliğin her geçen gün daha da arttığını da hatırlatan Elsässer, "bu yüzden konferansımız ayrıca barış duyarlılarının savaş konseyi" diye konuştu.

KIRCHNER: TOPLUM RUSYA YAPTIRIMLARINA KARŞI

Konferansın ilk konuşmasını ise Almanya için Alternatif Partisi Saksonya-Anhalt Eyalet Milletvekili Oliver Kirchner yaptı. "Bu savaşlar bizim savaşımız değil" vurgusuyla sözlerine başlayan Kirchner, Almanya'da Rusya'ya destekleyen görüşlere uygulanan ayrımcılığı eleştirdi. Ukrayna hareketinin ön hikayesi olduğunu belirten Kirchner, NATO'nun Doğu Avrupa'ya açılması ve Ukrayna'daki 2014 turuncu darbe girişimine değindi. 2014 eyemlerinde katılımcılara günde 100 dolar ödendiğini aktaran Kirchner, "Şili'de ve diğer ülkelerde olduğu gibi bu darbe yönlendirildi" dedi. Özellikle Doğu Almanya'da itiraz seslerinin daha da yükseldiğine işaret eden Kirchner, partisinin INSA Araştırma Şirketi-

Ruslara yönelik ayrımcılık gündeme getirildi

RUSYA ile barış çağrılı konferansın katılımcıları arasında çok sayıda Rus konuk da yer aldı. Katılımcılara hitap eden Almanya için Alternatif Partisi Rusya'dan çok eden Almanlar Grubu Temsilcisi Olga Petersen, "Porselen dükkanındaki fil gibi Bayan Baerbock, Helmut Kohl'ün güce inşa ettiği Rusya ile ilişkileri yıkıyor" diye konuştu. Alman hükümetini savaş kışkırtmakla eleştiren Petersen, uygulamaların Rusya Devlet Başkanı Putin'in 2018'de yaptığı iş birliği çağrısıyla da geliştiğini belirtti. Özellikle koalisyon ortağı Yeşiller'e yüklenen Petersen, "Silah ve uyuturucu ticareti eskiden mafyanın alanıydı, şimdi de Yeşiller'in parti programı" diye konuştu. Alman hükümetinin Rus düşmanlığının Almanya'da yaşayan Ruslara da ulaştığını vurgulayan Petersen, bir araştırmaya katılan Rusların yüzde 63'ünün ayrımcılıkla karşılaştığını aktardı.

Olga Petersen

RUS YAZAR: SINDİRME OPERASYONU VAR

Yazarlar vakfı PEN Rusya Eski Başkanı Vladimir Sergijenko da konuşmacılar arasında yer aldı. Sergijenko, Almanya'da yaşadığı 30 yıl içinde ilk kez bu kadar yoğun baskılar yaşadığını belirtti. Farklı Alman yayın kuruluşlarında aşırı sağı olarak nitelendirildiğini paylaşan Sergijenko, yaşadığı baskıları şu sözlerle özetledi: "Almanya'ya giriş yaparken gümrükte, baştan aşağı arandım. Üzerime nakit para sayıldı. Alman kredi kartları Rusya'da, Rus kredi kartları Al-

Vladimir Sergijenko

manya'da geçerli değil. Sonrasında da üzerimdeki nakit paranın miktarını Spiegel dergisinde okudum" Alman siyasetinde hakim olan savaş çılgınlığını da eleştiren Sergijenko, "Rusya bugün kendi toprakları dedikleri bölgelerde yeniden Alman tanklarının gezmesinden memnun değil" dedi. Sergijenko, çatışmalar ve ekonomik yaptırımların Rusya'ya etkisi olmadığını belirtti. Köln'de yaşayan Rus aktivist Elena Kolbasnikova ise iki kez evinde aramalar yapıldığını söyledi. Almanya'nın Atlantik sisteminin kuklası haline geldiğini ifade eden Kolbasnikova, Batı'nın savaş çılgınlığına rağmen hayatın devam ettiğini aktardı.

Compact Dergisi tarafından 2014 yılında Rusya ile ilgili bir konferans düzenlenmişti. Berlin'deki etkinliğin konuşmacıları arasında Eski Şansölye Danışmanı Egon Bahr da vardı.

ne Saksonya-Anhalt eyaletinde bir anket yaptığını söyledi. "Katılımcıların çoğunluğu gerginliğin tırmanmasından Batı'yı sorumlu buldu" diyen Kirchner, anket sonuçlarına göre katılımcıların yüzde 56'sının Ukrayna'ya silah sevkiyatı ve Rusya'ya yaptırım uygulanmasına da karşı çıktığını aktardı.

'ALMANYA TÜRKİYE'Yİ ÖRNEK ALMALI'

Kirchner ayrıca Almanya hükümetinin Kuzey Akım boru hattına yönelik saldırılara tepkisini de eleştirdi. "Federal Hükümetin Ukrayna krizindeki tavırları, Almanya ve Saksonya-Anhalt'enerji siyaseti açısından bir faciaya sürüklüyor" diye konuşan Kirchner, yaptırımlardan Rusya'nın kazançlı çıktığını hatırlattı. Bu süreçte Rusya'nın Çin ve Hindistan ile ticaretini artırdığına değinen Kirchner, "Türkiye, Almanya'nın da örnek alması gereken bir davranışta bulundu. Türkiye, Ukrayna gerginliğinde tarafsızlık politikası uyguluyor ve Ukrayna'dan tahıl sevkiyatları için anlaşmanın hazırlanmasını sağladı.

2022'de Almanya'da da Alman çıkarları için enerji yaptırımlarının kaldırılması ve Kuzey Akım 2'nin açılması sesleri yükseldi" diye konuştu.

SELLNER: ÇÖZÜM ÇOK KUTUPLULUKTAN GEÇİYOR

Konferansta konuşan bir isim de "Kimlik Hareketi" (Identitäre Bewegung) Sözcüsü Martin Sellner oldu. Avrupa'nın yaşadığı göç krizini üzerinden İtalya Başbakanı Giorgia Meloni'yi eleştirdi. Seçim vaatlerine karşın Meloni'nin düzensiz göçü engellemediğini söyleyen Sellner, İtalyan başbakanının sorumluluğu Avrupa Birliği'ne attığını aktardı. Düzensiz göç sorununun yerine Meloni'nin gündeminde Ukrayna'ya silah sevkiyatları olduğunu hatırlatan Sellner, Atlantikçi siyasetlere antiemperyalist, Avrupa merkezli siyasetler arasında ayrım yapılması gerektiğini vurguladı. "Birkaç sağ popülistte içeride iktidar verildiği" Polonya ve İtalya örneğini öne çıkaran Sellner, "Onlar da söz verdiklerinden fazla bir şey uygulamıyorlar. Fakat sembolik önlemlerle toplumun öfkesini yatıştırıyorlar, yasa dışı göçe karşı kozmetik önlemlerini yanı sıra ayrıca yasal toplum değişimi ve Ukrayna, İsrail, Tayvan ve Washington'un her istediği yere silah sevkiyatları da gündemlerinde var" diye konuştu. Batı'nın cöküşe uğradığını vurgulayan Sellner, çözümün çok kutupluluk ve Avrupa'nın bağımsızlığından geçtiğini belirtti. Yabancı güçlerin müdahalelerinin yasaklanması gerektiğini söyleyen Sellner, milli değerlerin önemine dikkat çekti. Atlantikçi çevrelerin Almanya'yı Hitler faşizmi üzerinden tarihsel suçlulukla baskıladığını söyleyen Sellner, bu çevrelerden "Liberal elitlerle birleşin" çağrılarını yapıldığını paylaştı. Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı'nın ar-

dından bu sorunu yaşadığını hatırlatan Sellner, bu sayede Almanya'nın denetim altına alındığını ve Amerika'nın savaşlarının parçası haline getirildiğini altını çizdi.

ABD ÜÇÜNCÜ DÜNYA SAVAŞINI KİŞİRTİYOR

Konferansın son konuşmacısı olarak Fransız Araştırmacı-Gazeteci Thierry Meyssan söz aldı. Birleşmiş Millet'in İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra nasıl ABD denetim altına alındığını tarihsel örneklerle anlatan Meyssan, ABD ve İngiltere'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan beri Avrupa ve Batı Asya'yı şekillendirmek istediğine değindi. 14 maddelik Wilson Prensiplerinde sözde Kürdistan ve İsrail devletleri fikirlerine yer verildiğini hatırlatan Meyssan, İsrail'in Filistin'e yönelik saldırılarının da ABD hegemonyacılığına dayandığını vurguladı. ABD'nin NATO üzerinden Avrupa ülkelerini ayrıca denetim altına aldığı vurgulayan Meyssan, bu süreçte Avrupa'ya nükleer silahlar yerleştirildiğine de dikkat çekti. Rusya ile gerilimin bir üçüncü dünya savaşını çıkarttığını belirten Meyssan, mevcut Alman hükümetinin de bu süreçte ABD denetiminde hareket ettiğini söyledi.

Compact Dergisi'nin düzenlediği Rusya ile Barış konferansına Vatan Partisi Almanya Temsilcisi Deniz Yıldırım ile muhabirimiz Can Çakır da katıldı.

'ABD askerleri Almanya'yı terk etmeye zorlanmalı'

COMPACT Dergisi'nin "NATO'dan Çıksın – Rusya ile Barış" konferansını, Genel Yayın Yönetmeni Jürgen Elsässer, Aydınlik Avrupa'ya değerlendirdi. Elsässer şunları ifade etti:

"De Gaulle'ün 1968/1969 yıllarında yaptığı önerisi, Fransa'nın NATO'nun siyasi üyesi olması fakat ABD askerlerinin Rusya'yı terk etmeleri, Almanya için de gündeme gelmeli. Bu çözüm bile yeter, çünkü Amerikalıların varlığı Almanya için ölümcül bir tehdit, çünkü bütün doğu cephesi, Rheinland-Pfalz'daki Ramstein üssünden yönetiliyor. NATO'nun doğu cephesindeki hava kuvvetleri Ramstein üssünden yönetiliyor. Elektronik denetleme Ramstein üzerinden yönlendiriliyor. Bu Alman topraklarının kalbine saplanmış gerçek bir kazık. Rusya bir karşı saldırıda bulunursa, Almanya biter, çünkü Almanya nitelik sadece ABD saldırılarına uyağ gemisi."

'ANTIEMPERYALİST KANADI SAĞLAMLAŞTIRACAĞIZ'

"Sol Parti'nin çoğunluğu artık Amerikancı. 'NATO'dan çıkalım' söylemi eskiden solcu bir söylemdi. Bugün de Sol Parti içinde artık barış çizgisini, NATO'dan çıkılmasını savunan kimse yok. Wagenknecht bile bunu savunmuyor. Sağ tarafta bu durum biraz daha olumlu fakat tamamen yeterli diyemeyiz, çünkü AfD içinde de Soğuk Savaşın ideolojisini hala koruyan ve Almanya'yı ABD'nin müttefiki olarak gören Transatlantikçi, Amerikancı bir kanı bulunuyor. Fakat bu çizgi, 1989'den bu yana geçersiz, çünkü o zamandan beri biz sadece ABD'nin yardımcısı ev askeri esiriyiz. İşte Compact'a düşen tam olarak şimdi bu akımları izlemektir; sağdan da olsa soldan da olsa sağlam bir antiemperyalist ve bağımsızlıkçı duruşu bir araya getirmek için çabalayacağız. Fakat en önemli, barış çizgisi, antiemperyalist çizgi. Çünkü Almanya, emperyalist NATO bloğundan koparsa çıkarılmızi bağımsızca savunabilir. Bunun için solcu ya da sağcı olmaya gerek yok, fakat sol düşüncede de sağ düşüncede de buna benzer fikirler var. NATO'dan çıkma bayrağını, 'Ami go home' (Amerika, evine dön) bayrağını kaldırıp bu (çizgi)deki güçleri birleştirmek istiyoruz."

'GEREKENLERİ SÖYLÜYORUZ

"İfadelerimizin yasaklanmasına izin veremeyeceğiz. Toplumun bir araya getirmek istiyoruz. Söylediğimiz bazı şeyler AfD'nin de hoşuna gitmiyor, çünkü biz bir partinin çizgisine göre değil, gerçeğe göre hareket ediyoruz ve halkı, ulusal, devrimci gelişim için bir araya getirmek istiyoruz. Yakın Doğu'daki, Filistin'deki, İsrail'deki güncel gelişmelere baktığımızda da Compact, farklı bir bakış açısıyla öne çıkıyor. Sağcının büyük bir kısmı tuhaf bir şekilde tamamen İsrailci, Amerikancı bir çizgide konumlanıyor. Solcuların büyük bir kısmı da zaten öyle. Ve biz de bu siyasete karşı bu savaşın bizim olmadığı duruşunu savunuyoruz. İsrail'in yanında değiliz ve ben Hamas dostu da değilim. Hamas'ı tehlikeli buluyoruz fakat bir orta yol bulunmalı. İki devletli bir çözüme ihtiyac var fakat İsrail'in bir dünya savaşına yol açmak istediğini düşünüyorum ve bizim duruşumuz da kesinlikle buna karşı."

'Sistem partilerinin hataları AfD'yi güçlendiriyor'

Oliver Kirchner

KONFERANSA, Almanya için Alternatif Partilerinin (AfD) katılımı yoğun oldu. AfD Saksonya-Anhalt Eyalet Parlamento Grubu Başkan Vekili Oliver Kirchner, partisinin anketlerdeki yükselişini Aydınlik Avrupa'ya değerlendirdi. Partisinin Insa araştırma şirketine göre yüzde 33 ila yüzde 41 arasında potansiyel olduğunu belirten Kirchner, "Thüringen'e ya da Federal düzeye baktığımızda AfD'nin yükselişte ol-

duğunu görüyoruz. Anlaşılan, ana akım medyadan yapılan yönlendirmeler topluma hiç ulaşmıyor" dedi. "Trafik işi koalisyonu tabii çok sayıda hata yapıyor ve bu hatalardan biz de faydalanıyoruz" diye konuşan Kirchner, sözlerini şöyle sürdürdü: "Thüringen'de olduğu gibi Saksonya-Anhalt ve Federal düzlemde de hükümeti kuracak seviyeye gelsek 20-30 yılda Almanya'da yıkılanları onarmakla uğraşacağız."

Elsässer, Kuzey Akımı saldırılarındaki ABD parmağını anlattı

KONFERANSIN ikinci bölümünde Compact Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Jürgen Elsässer, Kuzey Akım saldırılarındaki son bulguları paylaştı. Adli soruşturmalardan yanı sıra Compact Dergisi'nin de konuyu yakından takip ettiğini belirten Elsässer, sabotajın ardındaki ABD izine dikkat çekti. Biden'in Kuzey Akımı sabotajını "Avrupa'nın Rus gazına olan bağımlılığını bitirmek için bir fırsat" olarak gördüğünü anımsatan Elsässer, "Bu gibi söylemler, alternatif gerçekler doğrultusunda failleri arayan kişileri ilk

olarak hızlıca 2022 yılında NATO'nun temmuzdan Eylül'e kadar Doğu Denizi'nde düzenlediği, 45 gemi ve 7 bin asker veya denizciden oluşan BALTOP Manevralarına yönlendirdi" dedi. Tatbikata katılan ABD uçak gemisi USS Charge'nin 22 Eylül'e kadar Doğu Denizi'nde kaldığını hatırlatan Elsässer, saldırı zamanında da bölgede birçok ABD uçağının da gezdiğine dikkat çekti. Elsässer ayrıca ABD'li gazeteci Seymour Hersh'in saldırı için Beyaz Saray'da bir beşli ekip kurulduğunu yazdığını da anımsattı.

BATIDA ENGELLENEMİYEN FİLİSTİN!

Hükümetlerin her türlü yasak ve baskılarına rağmen Avrupa ve ABD'de milyonlarca gösterici sokaklara çıktı. Berlin ve Londra'da şiddetli polis müdahalesi ve barikatlar işe yaramadı. On binler meydanlarda aktı. ABD'nin başkenti Vaşington'da ülke tarihinin en kalabalık gösterilerinden biri geçen hafta sonu 300 bin kişinin katılımıyla gerçekleşti. Avrupa ülkelerindeki sosyal medya sansürüne rağmen aralarında milletvekili, siyasetçi, gazeteci, sanatçı ve sporcuların olduğu Filistin'e destek veren paylaşımların sayısı sadece X'de geçtiğimiz hafta 11 milyon olarak ölçüldü

AYDINLIK AVRUPA / BERLİN

ALMANYA'DA her devlet binasının önüne İsrail bayrağı asıldı. Üniversite ve liselerde 'Filistin'i çağırıştıran kıyafet, atkı ve benzeri şeyler yasaklandı. Tüm destek mitinglerine polis müdahale etti. İngiltere ve Fransa'da hükümetler İsrail'e açık destek verdi. Neredeyse Avrupa'nın her ülkesinde Gazze'deki katliamlara ses çıkarmanın "terör" ve destek anlamına geleceği kamu medya organlarında işlendi. Ancak halkların görüşü bu yönde olmadı. Milyonlar emperyalizm ve Siyonizme karşı Filistin'e destek olup sesini yükseltti.

İşte son bir haftada düzenlenen eylem ve destekler:

İngiltere

● **LONDRA** 5 Kasım 2023 İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırıların sürerken İngiltere'nin başkenti Londra'nın tarihi "Trafalgar Meydanı"nda bir araya gelen on binlerce Filistin yanlısı gösterici, "acil ateşkes" çağrısında bulundu. İsrail ordusunun Gazze'ye saldırılarının başlamasından ardından 14 Ekim'den bu yana her cumartesi başkentte düzenlenen yüksek katılımlı Filistin'e destek gösterileri 4. haftasına girdi.

İngiltere

Vatan Partisi, Londra'daki eylemlere ilk günden beri destek veriyor.

● **İSKOÇYA** Bölgesel Başbakanı Hamza Yusuf, Filistinli eşinin Gazze'de mahsur kalan ailesinin, İskoçya'ya döndüğünü belirterek, "Gazze'de masum erkek, kadın ve çocukların öldürülmesini durdurmak için sesimizi yükseltmeye devam edeceğiz." ifadesini kullandı.

İskoçya

● **FRANSA** halkı yasaklamalara rağmen Filistin'e destek gösterilerine yoğun ilgi göstermeye ve Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron hükümetinin İsrail yanlısı tutumunu eleştirerek Gazze için banı çağırısı yapmaya devam ediyor. 5 Kasım'da ülkenin farklı şehirlerinde yasağa rağmen çok sayıda gösteri yapılırken, hafta sonu Paris'te düzenlenen Filistin'e destek gösterilerine on binlerce kişi katıldı. İsrail'in Gazze'ye saldırılarının ardından hükümet, Filistin'de destek gösterilerine topyekun yasak kararı getirmiş, bu karar ifade özgürlüğüne aykırı olduğu gerekçesiyle Danıştay'a taşınmıştı. Danıştay ise gösterilere ilişkin toplu bir yasak kararının alınmayacağına, yetkililerin olay bazlı karar veremeleri gerektiğine hükmetmişti.

Fransa

● **ALMANYA**'NIN başkenti Berlin'de bulunan Alexanderplatz Meydanı'nda iki haftasonu üst üste toplanan binlerce Filistin destekçisi, İsrail'in Gazze'de uyguladığı şiddete son vermesi için yürüdü. Gösteride yapılan konuşmalarda, Alman hükümetinin, İsrail ve Filistin'e yönelik politikası eleştirilirken, Gazze'de yaşananlara sessiz kalınmaması çağrısında bulunuldu. Frankfurt, Stuttgart ve Essen'de birlerce kişinin katıldığı gösterileri polis engellemeyemedi.

Almanya

Yunanistan

● **YUNANİSTAN**'IN başkenti Atina'da Filistin'e dayanışma eylemi düzenlendi. Meclis binasının önündeki Sintagma Meydanı'nda toplanmaya başlayan binlerce kişi İsrail saldırılarının durdurulmasını istedi. Ardından İsrail Büyükelçiliğine kitlesel bir yürüyüş gerçekleştirildi.

ABD

● **BAŞKENT WASHINGTON**'DA ABD tarihinin en büyük 'Filistin'e destek' gösterisi yapıldı. "Washington'a Ulusal Yürüyüş: Özgür Filistin" adı altında organize edilen gösteriye 450'den fazla örgüt destek verdi. Beyaz Saray ve Kongre'nin yakınındaki Özgürlük Meydanı'nda başlayan gösteri ellerinde Filistin bayrakları ve Filistin'e destek pankartları ile şehir dışından gelenler de dahil yüz binlerce gösterici katıldı. Protestoyu organize eden kuruluşlardan ANSWER Koalisyonu, sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımında, gösteriye 300 binden fazla kişinin katıldığını ve gösterinin, "Washington DC'de ABD tarihindeki en büyük miting" olduğunu yazdı.

İtalya

● **İTALYANIN** başkenti Roma'da 5 Kasım'da toplanan binlerce kişi, Filistin'e destek için yürüdü. Başkent işlek meydanlarından Vittorio Emanuele'de bir araya gelen, aralarında öğrencilerin de olduğu yaklaşık 5 bin kişi, İsrail'in Gazze'ye saldırılarını protesto etti, Filistin'e dayanışma mesajı verdi. Yürüyüş sırasında göstericiler sık sık "Özgür Filistin", "Gazze'ye özgürlük" sloganları atarken İtalyan hükümetini de İsrail'e verdiği destek nedeniyle protesto etti.

Norveç

● **NORVEÇ**'İN başkenti Oslo'da da 4 Kasım Cumartesi günü gerçekleştirilen miting, şimdiye kadar yapılan Filistin'i destek eylemlerinin en büyüğü oldu. Norveç Filistin Komitesi tarafından çağırısı yapılan ve Meclis önündeki alanda başlayan eyleme 9 binden fazla kişi katıldı. Yapılan konuşmalarda bir kez daha derhal ateşkes ilan edilmesi talep edildi. İsrail'in Filistin'deki savaş suçlarından sorumlu tutulması gerektiği ve Filistinlilerin artık uluslararası koruma alması gerektiği vurgulandı.

İsveç

● **İSVEÇ**'İN başkenti Stockholm'de, Filistin'e destek gösterisinde binlerce kişi bir araya geldi. İsrail'in Gazze'ye yönelik kuşatma ve saldırılarını protesto etmek isteyen binlerce Filistin yanlısı gösterici, Stockholm'ün ünlü meydanı Segels Torg'de toplandı.

Belçika

● **AVRUPANIN** kalbi Brüksel'de bir kez daha Filistinlilerle dayanışma için gösteri düzenlendi. Avrupa Birliği (AB) kurumlarına ev sahipliği yapan Belçika'nın başkenti Brüksel'de 5 Kasım'da, Albertine meydanında toplanan yüzlerce kişi, ellerinde Filistin bayraklarıyla, Gazze'deki bombardımana ilişkin görsellerin bulunduğu pankartları taşıdı, sloganlar attı. Türklerin de yoğun olarak yaşadığı kentteki gösteride, Türk bayrakları da dikkati çekti.

Hollanda

● **HOLLANDANIN** başkenti Amsterdam'da 5 Kasım'da düzenlenen Filistin'e destek gösterisinde, Avrupa Birliği (AB) ve ABD'ye tepki gösterildi. Fırtına ve olumsuz hava koşullarına rağmen başkent Amsterdam'daki Dam Meydanı'nda toplanan yüzlerce kişi, Filistin halkıyla dayanışma içinde olduklarını dile getirdi, başta Hollandalı siyasetçiler olmak üzere AB ve ABD'nin İsrail'i desteklemesini eleştirdi. "Biden ödüyor, İsrail vuruyor", "Rutte utan, Filistin ses ver", "Özgür Filistin" ve "Nehirden denize özgür Filistin" sloganları atan göstericiler, Filistin bayraklarını sallayarak "ateşkes" çağrısı yaptı.

Polonya

● **POLONYANIN** başkenti Varşova'da toplanan yüzlerce kişi, Filistin'e destek için bir araya geldi. Başkent eski şehir meydanı Plac Zamkowy'de 5 Kasım Pazar günü bir araya gelen yüzlerce kişi, İsrail'in Gazze'ye saldırılarını protesto etti, Filistin'e dayanışma mesajı verdi. Protesto sırasında göstericiler, sık sık "Nehirden denize kadar Filistin özgür olacak", "Gazze'ye özgürlük" sloganları attı.

Arnavutluk

● **ARNAVUTLUK**'TA farklı kuruluşlarının çağırısıyla 5 Kasım'da düzenlenen gösteri, başkent Tiran'daki İskender Bey Meydanı'nda yapıldı. Elleriinde Arnavutluk, Türkiye ve Filistin bayrakları taşıyan göstericiler, "Gazze'deki bombardımanı durdurun", "İsrail'in işlediği savaş suçlarını durdur", "Özgür Filistin, İsrail işgali sona ersin", "Gazze ablukası ve Çocukların öldürülmesini durdurun" yazılı pankartlar taşıdı.

İspanya

● **UEFA Şampiyonlar Ligi** E Grubu dördüncü hafta maçında Atletico Madrid ile Celtic takımları, 7 Kasım akşamı Madrid'deki Civitas Metropolitan Stadı'nda karşı karşıya geldi. Karşılaşmada, tribünde yer alan Celtic takımının taraftarları Filistin bayrakları dalgalandırdı. Filistin'e destek veren Celtic taraftar gurubu "Yeşil Tugay" iç saha maçlarında yasaklanmasına rağmen Filistin bayraklarını açacaklarını ilan etti.

Alman devlet kanalının sansür belgesi ifşa oldu

ALMANYA'DA sansür belgelendi. Kamu televizyon kanalı ARD'de editörlere İsrail'in Filistin'e dönük saldırılarında nasıl bir dil kullanılması talimatı verildiği ortaya çıktı. Skandalı ortaya çıkaran internet sitesine göre, ARD'den sızan 18 Ekim 2023 tarihli kullanım kılavuzunda, editörlerin İsrail'in uyguladığı katliamı nasıl görmeyen gelebileceği tarif ediliyor. ARD yönetiminin hazırladığı kitapçıkta, yayınlanacak haberlerde İsrail'in sivillere dönük saldırısından İsrail'in sorumlu tutulamayacağı bir dil önerildi.

Biden dış politikasında öngörülemezlik

Ali
DEVELIOĞLU

TRUMP: "Onlarca yıldır hiç yeni savaş başlatmamış ilk ABD başkanı olmak üzere özellikle gurur duyuyorum."

Bu günlerde savaş karşıtlığı, Trump'ın temel sloganı yorgun Amerikan halkının önünde. 5 Kasım 2024 başkan seçimine bir yıl kala, ülkeyi uçtan uca turlarken konuşmalarında Trump'ın vurguladığı üç konudan biri ülkeyi savaşlara bulaştırmamak: "Her Amerikalıya iş, göç akınına hayır, savaşlara para yok."

Şimdiden kızışmaya başlayan seçim ortamında son anketler Trump'a oy vereceklerin yüzde 81'inin yoksullaşma, yüzde 73'ünün göçmen sorunu ve yüzde 55'inin de Biden'ın dış politikasına tepkiden dolayı oy vereceğini gösteriyor. Amerikan halkında 2015'ten beri, savaşlara ve göçmenlere para çarçur edildiğinden dolayı halkın yoksullaştığı görüşü oldukça yaygın.

The New York Times ve sonra CNN'in son anketleri de (ki ikisi de Biden yanlısı) Trump'ın yüzde 49'la, Biden'ı (yüzde 45) yenip yeniden başkan seçileceğini ortaya koyuyor. Seçmenin yüzde 51'i kesinlikle Biden'a oy vermeyeceğini söylüyor.

2020 seçimlerinde kilit rol oynayan eyaletler Arizona, Georgia, Michigan, Nevada ve Pennsylvania olmuşlardı. Geçen haftaki kamuoyu araştırması Trump'ın bu eyaletlerde yüzde 4 - 10 gibi büyük farklarla kazanacağını gösterdi!

Neocron ve neoliberallerin ittifakına dayalı Biden hükümeti, kaybedeceği farkedince, Trump'ı itibarsızlaştırma ve yargılama girişimlerini son derece yoğunlaştırdı. Independent: "Trump'ın Beyaz Saray'a dönüşünden korkan bir 'derin grup' veya bir grup güç olduğu açık. Sandık yoluyla yeniden seçilmesi korkusuyla onun tekrar aday olmasını engellemeye çalışıyorlar."

Bazı gözlemciler 2024 seçimlerinin Amerikan tarihinin en çirkin ve en olaylı olacağını şimdiden söylemeye başladılar. Bu gözlemciler Ukrayna, Orta Doğu ve Ukrayna'daki gelişmelerin de Biden yanlılarınca Trump'ın seçilmesini önlemek için kullanılabileceğini belirterek olası tertiplere uyarıyorlar.

Cumhuriyetçi diğer adaylarını oldukça geride bırakan Trump, kendi partisi içindeki Irak savaşçı sorumlularından George Bush, Paul Ryan gibi neocon unsurları da hedef alıyor. İktidarı 'küreselciler', 'derin devlet' ve 'savaş kışkırtıcıları' olarak niteleyerek, Washington'daki konuşmasında şöyle demişti: "Dışarıdaki sonu gelmez savaşlara sınırsız para vermek isteyen ama içeride savaş gazilerine yardımını ve emeklilik haklarını kesmemizi talep eden bir partiye asla geri dönmeyeceğiz. ... Eğer hızla bir adım atmazsak Üçüncü Dünya Savaşı'nı yaşayacağız. ... Bu sözü verebilecek tek aday benim: Üçüncü Dünya Savaşı'nı önleyeceğim."

Trump olgusu ABD'nin içte yoksullaşma ve dışta da gerileme sürecinin sonucu olarak 8 yıldır ortaya çıktı. Trump ve çevresindeki Demokrat Parti gibi zengin ve milyarderlerden oluşsa ve emekçilerle hiçbir ilgisi olmasa da bürokrasi ve ordu kökenli olup da sonradan savaşlardan yararlanarak zengin olan Neoconların (yeni konservatifler) yayılmacılıklarına karşı 'içerideki yeni izolasyonist' diye adlandırılan bir yol izliyorlar. Bu yolu, 33 trilyon dolar borçlu Amerikan devletinin bugünkü zayıflamış haline daha uygun görüyorlar.

Trump'ın yeniden kazanacağı korkusu, Biden ekibinin Avrupa Birliği yönetimlerinde kısmen hala etkili olan destekçilerini de sardı. Financial Times: "Trump'ın kazanması dünyayı değiştirir Trump'ın Beyaz Saray'a dönüşünün ABD müttefikleri ve küresel ekonomi açısından derin sonuçları olacağı kesin."

Trouw, Hollanda: "Trump'ın ka-

zanması halinde, Putin'le daha iyi ilişki istemesi ve savaşta doğrudan katılımı derdi olmamasından dolayı, en fazla Avrupa ve Ukrayna'nın endişe duyması gerekir. ... Asya'daki amerikan müttefikleri Japonya, Güney Kore ve Avustralya da onlarla sadece ticaret ilişkisi istediği için Çin yayılmasına maruz kalacaklarından dolayı çekinecekler. Çoğu Arap lideri yeniden memnun kalacaktır."

Ukrayna'da endişe şimdiden başladı zaten. Zelenski'nin dış gezilerini yoğunlaştırması, silah yardımıyla yetinmeyip milyarlarca dolarlık kredi talebini sıklaştırması, bir yandan Avrupa Komisyonu Başkanı Von der Leyen'in dünkü yeni desteğiyle AB üyeliğine soyunması diğer yandan da Trump'ın geçen hafta Ukrayna'ya davet etmesi bundan kaynaklanıyor.

Amerikan Temsilciler Meclisi'nde sayıca etkili olan Trump'ın Cumhuriyetçileri bir süredir Biden'ın Ukrayna'ya harcadığı milyarları kısıyorlardı. Biden ekibi bunun üzerine, İsrail'i bahane edip, İsrail ve Ukrayna için birleşik bir yardım paketi hazırlayarak meclise sundu. Ancak Trump'çı muhalefet ve Amerikan halkındaki tepki nedeniyle 106 milyar dolarlık bu yardım paketinin onaylanması beklenmiyor. Cumhuriyetçi Parti, iktidara geldikleri takdirde, iç politika elverdiği kadıyla İsrail'e belirli bir yardım yapabileceklerini, ancak Ukrayna'ya hiç yapmayacaklarını belirterek, bu iki farklı yardım paketini birleştirme şeklindeki Biden taktiğine karşı koyuyor.

BIDEN DIŞ POLİTİKASINI İSTİKARSIZLAŞTIRAN KÜRESEL OLAYLAR

İçte Trump'çı yükselmenin yanı sıra, birden patlak veren Filistin-İsrail savaşı da Beyaz Saray'ın küresel stratejisini sarstı ve zayıflama belirtilerini belirginleştirdi. 7 Kasım sonrası, ABD başta olmak üzere Batı dünyası tamamen Netanyahu'nun yanında yer aldı, muhalif sesler bastırılmaya ve gösteriler engellenmeye çalışıldı. Ancak fanatik dinci kesimlerce desteklenen Netanyahu'nun Gazze saldırılarının gün geçtikçe vahşileşmesi, binlerce çocuğun

soykırımı andıran bir biçimde katledilmesi ve hastahanelerin yerle bir edilmesi, ABD, İngiltere, Fransa ve hatta Almanya'da protestolara katılanların sayısını yüzbinlere çıkartmaya başlayınca, Batılı hükümet çevrelerinde de yavaş yavaş politika revizyonları gözlenmeye başladı. Washington engelini rağmen, Rusya, Çin, Türkiye, Arap dünyası ve Brics ülkeleri başta olmak üzere 120'yi aşkın ülkenin tepkisi sonucu Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'ndan ateşkes çağrısı yapılması da Batı hükümetlerinde tereddütlere ve siyasi çatlaklara yol açan önemli bir etken oldu.

7 Kasım Salı günü Tokyo'da yapılan G7 (ABD, İngiltere, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya) zirvesinde de İsrail-Filistin savaşının damgasını vurduğunu ve bu yedi 'büyükler' arasında ciddi çatlakların oluşmakta olduğu görüldü! Bu 'çatlaklar' ve siyasi revizyon adımları henüz G7 ülkelerinin İsrail politikasında köklü bir değişim getiriyor ama, zirvenin sonuç bildirgesinde Gazze'de 'insani yardım mola' verilmemesi isteniyor. Bildirgede ateşkes hala istenmiyor, hala sadece Hamas ve İran suçlarını olsa da bu mini bir görüş revizyonudur! Ustelik bildirge Netanyahu'nun Gazze'nin askeri güvenliğini İsrail'in üstleneceğini ilan ettiği anlara rastladı. Bu resmi işgal ilanına karşı Washington bile usulen karşı çıkma ihtiyacı duyuyordu. Zirvenin sonunda Blinken'in şu ifadeleri dikkat çekti:

"Şu an, G7'nin bu kriz karşısında bir araya gelmesi ve bizim gibi net bir sesle konuşması açısından çok önemli bir an." Oysa ne net konuşmuşlardı ne de aralarında fikir birliği vardı! Mesela, Japon Başbakanı Fumio Kishida İsrail'e destek ziyareti yapmadığı gibi Gazze'ye zaten 65 milyon dolar insani yardım vaadinde bulunmuştu. Arap petrolüne bağımlı olan Japonya, İsrail ve Filistin arasında net bir pozisyon almaya çekiniyordu. Almanya ve Fransa da ilk açıklamalarının aksine şimdi daha ihtiyatlı davranmaya başlamışlardı. Büyüyen kitle gösterilerinden, sorunun AB işlerine yansacağından, savaşın yayılma olasılığından ve savaşla birlikte yeni bir mülteci dalgasının çığ gibi büyümesinden korktuğu için de bu şekildeydi. Ayrıca ABD'den farklı olarak onlar için Avrupa'nın kendi bağrıdaki Ukrayna sorununa odaklaşmak öncelik taşıyordu.

G7 zirvesi de göstermiştir ki, Biden ekibi herşeye rağmen İsrail'in arkasında koşulsuz durmayı sürdürürse, bu durum G7'nin diğer ülkelerinden de koparak yalnızlaşmasını getirebilir. 'İnsani yardım molası verme' isteği G7 içerisinde, en azından ABD'nin ateşkes karşılığını zayıflatan bir karar olmuştur.

İsrail'in Gazze saldırısıyla birlikte Orta Doğu'da Amerikan etkisinin artık hiçbir zaman eskisi gibi olmayacağı yeni bir döneme girildi. Batılı bazı önemli gözlemci ve politikacılar, Biden'ın İsrail politikasını değerlendirirken Beyaz Saray'ı şu sözlerle uyarıyorlar: "Putin ve Çin, ABD'nin karşısında olduğu gibi, dünya çapında bir az gelişmiş devletler cephesi varmış ve orada hepsi birmişler gibi bir

imaj yaratmaya çalışıyor!" Bu sözlerle bu gözlemciler Biden'ı Washington'un yalnızca hızla karşı cepheye mevzilenme sürecine giren Orta Doğu'da değil, tüm dünyada yalnız kalma olasılığına karşı uyarıyorlar.

Ayrıca ansızın patlayan İsrail-Hamas savaşında Washington'un koşulsuz İsrail yanlısı tavır alırken, Doğu Akdeniz'e çatışmanın bölgeye yayılma riskini taşıyan donanma ve askeri güç yığarak çocuk katliamına göz yumması, Amerikan halkında giderek artan tepkiye ve kutuplaşmanın hızlanmasına neden oldu. 2024 seçimleri nedeniyle zaten derinleşecek olan toplumsal kutuplaşma ve cepheleşme, İsrail sorunuyla birlikte erkenden ivme kazandı.

İsrail nedeniyle Biden hükümetine karşı artan tepkinin de Trump'ın hanesine yazılacağı tahmin edilebilir. Ama nüfusa oranı yüzde 2 olan süper zengin Yahudi bağışlarının Biden'e akacağı da düşünülürse, hangi taraftan seçimlerde daha kazançlı çıkacağı henüz kestirilemiyor. Bu konuda netleşen bir nokta varsa, o da İsrail'e ilişkin Biden politikasının önümüzdeki dönemde yalnızca küresel gelişmelere ve bölgedeki gelişmelere değil, iktidarı Trump'a kaybetmemeye de endeksleneceğidir.

Biden hükümetinde, yeniden esmeye başlayan Trump rüzgarına iktidarını kaptırma korkusu derindir. Bu nedenle sonuna kadar destekledikleri Netanyahu'yu dahi gözden çıkarabilirler. Öte yandan neoconların Afganistan savaşı Amerikan bütçesine 1,2 trilyon dolara mal olmuştu. Bu para, savaşlardan beslenen Amerikan silah sanayisine geri döndü, neoconlar yararlandı, bunu tekrarlamak isteyebilirler.

DIŞ POLİTİKADA STRATEJİNİN 3 AYIĞI DA TOPALLIYOR!

Netanyahu ve İsrail politikası, zayıflayan Biden iktidarının gücüne göre şekillenecek. 3 yıl önce iktidara geldiklerinde Pentagon'la birlikte küresel stratejileri şu üç ayağa dayalıydı: 1. Trump döneminde Avrasya'ya kayan Avrupa'yı stratejik ortak olarak yeniden kazanmak. 2. Ukrayna'nın arkasında durarak hem Rusya'yı zayıflatmak hem de Avrasya'yı istikrarsızlaştırmak. 3. NATO'nun benzerini Pasifik'te de kurarak, Çin ve Rusya'yı bir sandöviç taktiğiyle Doğu ve Batı'dan sıkıştırmak.

Bunlardan birincisinde şimdiye kadar başarılı oldular ve bu aslında çok önemliydi ABD açısından. İkincisinde sağladıkları ufak tefek başarıların bile bir Pirüs zaferi olmaktan öteye gidemeyeceği, 2 yıldır kangerleştiği, Zelenski'nin son gezi ve yalvarmalarından artık anlaşılabilir. Üçüncüsünde ise, bazı Pasifik NATO'su kurma adımlarıyla Japonya ve Güney Kore'yi içeren birkaç ittifak oluşturabilseler de küresel güçlerinin artık dünyanın artık birçok cephesinde çarpışmaya yetmediği acı gerçeğiyle yüzleştiler! Batı medyasını bu yıl şu başlıklı makaleler kapladı: "ABD dünyanın birden fazla cephesinde aynı anda savaşabilir mi?"

Bu son nokta önemlidir, şöyle açalım: Bi-

den hükümeti kurulduğunda Blinken doktrini diye adlandırılan bir stratejiden söz ediliyordu. Dışişleri Bakanı Blinken'e göre, ABD artık çok cepheye birden savaşmamalı, bir-iki yere yoğunlaşmalıydı. Bu nedenle Orta Doğu'ya yönelik dikkatini ve gücünü şimdilik azaltarak, Pasifik'e kaydırmalı ve 2008'den beri bir dünya gücü haline gelen Çin tehlikesi üzerinde toplanmalıydı. Ancak o zaman Pasifik NATO'su kurulabilir, Çin tecrid edilebilir ve küçültülebilirdi.

Ama Orta Doğu'dan güç kaydırırken önce oraya da biraz çeki düzen vermek ve kazdığını sağlamlaştırmak gerekiyordu. Bu nedenle Blinken politikası, son iki yıldır, Suudi Arabistan, Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri ile İsrail'i barıştırmak ve bölgede bu şekilde bir 'Pax Americana' sağlamak üzerine oturdurdu. Çin bu olayın farkındaydı.

Ama ne oldu? Tersine Suudi Arabistan İran'a yakınlaşmaya başladı! Bu yakınlaşmada Çin aracı rol oynadı.

Ve Hamas saldırısının arkasından fanatik Netanyahu hükümetinin soykırımı anımsatan boyutları kanlı katliamı, Blinken'in bu planını tamamen rafa kaldırmıştır. Suudi-İsrail yakınlaşma planı çökmüş, yeni 'Pax Americana' daha doğmadan ölmüştür! Hatta yakında onlarca yıldır hayali bile mümkün olmayan bir şey olacak: İran lideri Suudi Arabistan'a gidiyor!

PASİFİK YERİNE AKDENİZ'E DÖNMEK KOLAY İŞ DEĞİL!

Bu yeni ve beklenmedik gelişme karşısında Biden hükümeti hem Pasifik'te yoğunlaşmasını engelleyecek hem de Orta Doğu'da kalan etkisini sürdürebilecek yeni bir çözüm arıyor. Trump'ın yükselişi ile dünyanın İsrail'e artan tepkisi de sorunun üstüne tuz biber ekliyor.

Neocon-neoliberal ittifakı Biden hükümeti iktidara yeni geldiğinde, ayağını yorganına göre uzatmayarak ABD'nin son yıllardaki yeni boyuna posuna yakışmayan macecracı yayılma hayallerini sürdürmemeleri için uyarılmıştı. İsrail katliamı sonrası şimdi bu nedenle son 2-3 haftadır çelişkili karar ve açıklamalar içindeler, yeni stratejilerini tam olarak belirleyemediler henüz, ne yapacaklarını kendileri de henüz bilmiyor!

Zayıflayan Biden hükümeti, Trump'ın yükseldiği yeni bir seçim dönemine girerken, sadece Amerikan halkının iki kampa bölüneceği bir iç politika günlerine değil, küresel politikasında da bölünmeler yaşayacağı günlere doğru ilerliyor.

Pasifik'te askeri güç yığmaya tam odaklandığı sırada, Doğu Akdeniz'e donanma yığmak zorunda kalmak kolay iş değil! Bu durum ABD'yi, eski Trump dönemini tamir ederek dünyaya açılmaya tam kalkışırken iç politikaya tekrar hapsedeceği gibi, olası yeni askeri çığlıklarından da Biden'a bir faydası olmayacak.

İsrail olayında Biden hükümeti 'oyun kurucu' değil, 'tepkiler' şimdilik. ABD dış politikası gelenekle yenilik arasındaki bir sırat köprüsünden geçiyor.

Prof. Dr. Atakan Hatipoğlu, Türk ve Türkiye tarihi niteliğindeki bu çalışmasında, Türklerin köklü bir uygarlık birikimi olduğunu ve her dönemde uygarlık merkezine yüzlerini dönerek dünya tarihi içinde anlamlı roller oynadıklarını gösteriyor.

DOĞU PERİNÇEK

“Teorisi çok sağlam, dili çok akıcı, hakiki bir bilimsel kitap. Hayran kaldım.”

**UK Ulusal
Kitap**

Türklerin Uygarlık Serüveni, UlusalKitap'ta!

Hemen almak için iletişim: +49 1511 8958982
www.ulusalkitap.com